

Silva Jääskeläinen
Sonja Matilainen
Rasmus Sulonen

Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysala ammattikorkeakoulututkinto
Sosionomi (AMK)
Opinnäytetyö, 2022

ENNALTAEHKÄISEVÄN PÄIHDETYÖN OPAS NUORISOPALVELUILLE

TIIVISTELMÄ

Silva Jääskeläinen, Sonja Matilainen & Rasmus Sulonen
Ennaltaehkäisevän päihdetyön opas nuorisopalveluilla
35 s., 3 liitettä
Kevät 2022
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto
Sosionomi (AMK)

Tämän kehittämispainotteisen opinnäytetyön tarkoituksena oli tarjota kunnan nuorisopalveluiden työntekijöille uusia keinoja sekä ajankohtaista tietoa, koskien ennalta ehkäisevää päihdetyötä ja sen toteuttamista ja kehittämistä kunnassa. Opinnäytetyö koostui teoreettisesta osasta sekä kehittämistyöstä. Kehittämistyönä valmistunut ennaltaehkäisevän päihdetyön opas liitettiin Inkoon kunnan ehkäisevään päihdetyön suunnitelmaan

Opinnäytetyön tavoite oli luoda ennaltaehkäisevän päihdetyön opas yhteistyökumppanillemme Inkoon kunnan nuorisopalveluille suomeksi ja ruotsiksi, sillä Inkoon on kaksikielinen kunta. Opas on konkreettinen työväline nuorisopalveluiden työntekijöille, ja lisäksi sitä hyödynnetään uusien työntekijöiden perehdyttämismateriaalina. Oppaan sisältö suunniteltiin yhteistyökumppanin tarpeiden ja toiveiden pohjalta. Sisällöstä kerättiin palautetta ennen varsinaisen oppaan julkistamista suullisella haastattelulla. Opas tarjoaa neuvoja puheeksi ottoon, kohtaamiseen sekä varhaiseen puuttumiseen.

Opasta varten järjestimme Inkoon kunnan 7.–9.-luokkalaisille nuorille sähköisen kyselyn, joka kartoitti päihteiden käyttöä ja päihdekasvatuksen tilannetta nuorten näkökulmasta. Tiedonkeruutavaksi valittiin Webropol-kysely. Kyselyn tulokset liitettiin osaksi opinnäytetyötä sekä ennaltaehkäisevän päihdetyön opasta.

Ennaltaehkäisevä päihdetyö on tärkeässä asemassa nuorten kasvun ja kehityksen tukemisessa. Nuorten päihteiden käyttö on usein keskustelun aiheena, minkä vuoksi luomamme opas on ajankohtainen ja merkityksellinen työväline nuorisopalveluiden työntekijöiden arjessa. Ajankohtainen tieto ja nykyaikaiset menetelmät takaavat laadukkaan ennaltaehkäisevän päihdetyön nuorten kanssa.

Asiasanat: ennaltaehkäisevä päihdetyö, nuorisotyö, opas, päihteet

ABSTRACT

Silva Jääskeläinen, Sonja Matilainen & Rasmus Sulonen
A guide to substance abuse prevention work with youth services
35 p., 3 appendices
Spring 2022
Diaconia University of Applied Sciences
Degree Programme in Social Services
Degree: Bachelor of social Services

The guide to substance abuse prevention work for youth services was created as a development-oriented thesis, the purpose of which was to provide the employees of the municipality's youth services with new means and to update information on substance abuse prevention work and its implementation and development in the municipality. The thesis consisted of a theoretical part and development work. The guide to preventive substance abuse work, which was completed as development work, was attached to Inkoo municipality's preventive substance abuse work plan.

The aim of the thesis was to create a guide for substance abuse prevention work for our partner's youth services in the municipality of Inkoo in Finnish and Swedish, as Inkoo is a bilingual municipality. The guide is a concrete tool for youth workers and is also used as an introduction material for new employees. The content of the guide was designed based on the needs and wishes of the partner. Feedback was collected on the content prior to the publication of the actual guide through an oral interview. The guide offers advice on speaking, encountering, and early intervention.

For the guide, we organized an electronic survey for young people in grades 7–9 in the municipality of Inkoo, which mapped the use of intoxicants and the situation of substance abuse education from the perspective of young people. The Webropol survey was chosen as the data collection method. The results of the survey were included as part of the thesis and the guide to drug prevention work.

Substance prevention work plays an important role in supporting the growth and development of young people. The use of intoxicants by young people is often the subject of debate, which is why the guide we have created is a timely and relevant tool in the daily lives of youth workers. Up to date information and modern methods guarantee high-quality preventive work with young people.

Keywords: preventive drug work, youth work, guide, intoxicant

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	4
2 ENNALTAEHKÄISEVÄ PÄIHDETYÖ	5
2.1 Päihteet ja päihdetyö.....	5
2.2 Keinoja työskentelyyn päihteitä käyttävän nuoren kanssa	10
3 ENNALTAEHKÄISEVÄN PÄIHDETYÖN MENETELMIÄ	14
3.1 Sopivan menetelmän valinta	14
3.2 Valistuskampanjat ja elämyspedagogiset menetelmät.....	15
3.3 Toiminnalliset, luovat, tapauspohjaiset ja narratiiviset menetelmät	16
3.4 Verkossa tapahtuva päihdetyö	17
4 HYVÄN OPPAAN TEKEMINEN.....	18
5 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS	20
5.1 Yhteistyökumppanin esittely.....	20
5.2 Opinnäytetyön tavoitteet ja tarkoitus	21
5.3 Oppaan suunnittelu ja toteutus	21
5.4 Kysely yläkoululaisille.....	23
6 OPINNÄYTETYÖN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS.....	25
7 POHDINTA	27
7.1 Oppaan merkitys ennaltaehkäisevän päihdetyön kehittämisessä	27
7.2 Opinnäytetyöprosessi ja ammatillinen kasvu	28
7.3 Ennaltaehkäisevän päihdetyön kehittäminen tulevaisuudessa	30
LÄHTEET.....	31
LIITE 1. Kyselylomake suomeksi	36
LIITE 2. Kyselylomake ruotsiksi	48
LIITE 3. Kyselyn tulokset	59

1 JOHDANTO

Ennaltaehkäisevä päihdetyö on tärkeässä asemassa nuorten kasvun ja kehityksen tukemisessa. Siksi Suomessa on tutkittu nuorten päihteidenkäyttöä jo useamman vuosikymmenen ajan. Alkoholin käyttö on nuorten keskuudessa tänä päivänä vähentynyt, kuitenkin muiden päihteiden kokeilut, kuten kannabiksen ja nuuskan, on lisääntynyt. Nuorten kanssa työskentelevät aikuiset ovat tärkeässä roolissa nuoren elämässä ja heidän vastuullaan on oikein kohdennettu sekä oikea-aikainen ennaltaehkäisevä päihdetyö. (Aalto ym., 2018, s. 258; Päihdelinkki. i.a.)

Ennaltaehkäisevää päihdetyötä voi toteuttaa monin eri tavoin, ja sen työympäristö kehittyä jatkuvasti. Tästä syystä työntekijöiden on tärkeää kehittää omaa ammattitaitoaan, jotta tiedot pysyvät ajantasaisina kehittyvässä maailmassa. Työntekijöiden on oltava tietoisia käyttämistään menetelmistä ja osattava arvioida niiden toimivuutta kyseisen kohderyhmän kanssa. (Kylmäkoski ym., 2010, s. 33–35.)

Inkoon kunnan nuorisotyöntekijät ovat huomanneet, että kunnan nuorten päihteiden käyttö on kasvanut merkittävästi. Etenkin huumausaineita käytetään nuorten keskuudessa säännöllisesti. Covid-19 on vaikuttanut päihteiden saatavuuteen esimerkiksi niin, että lääkkeitä on alettu käyttää päihtymisen välineenä. Keväällä 2020 tapahtui myös kaksi huumekuolemaa. Molemmat nuoret olivat lähtöisin Inkoosta. (Inkoon nuorisotoimi, henkilökohtainen tiedonanto 8.4.2021; Egutkina & Mattila, 2020.)

Tavoitteenamme on luoda ennaltaehkäisevä päihdetyön opas Inkoon kunnan nuorisotoimelle. Oppaan tarkoitus on tukea ja motivoida nuorisotoimen työntekijöitä arjessa tehtävässä ennaltaehkäisevässä päihdetyössä ja antaa keinoja puheeksiottoon, varhaiseen puuttumiseen, ongelmien havaitsemiseen sekä hyvinvoinnin edistämiseen. Inkoon kunnassa on myös kehitteillä ehkäisevän päihdetyön kehittämissuunnitelma, johon oppaamme liitetään.

2 ENNALTAEHKÄISEVÄ PÄIHDETYÖ

2.1 Päihteet ja päihdetyö

Päihteet ovat ilman hoidollista tavoitetta käytettyjä, psyykkisiin toimintoihin vaikuttavia aineita. Yleisimpiä käytettyjä päihteitä nuorten keskuudessa ovat alkoholi, tupakka, impattavat aineet, väärinkäytetyt lääkkeet sekä huumausaineet. Päihteiden säännöllinen käyttö johtaa usein päihderiippuvuuteen eli toisin sanoen päihdeaddiktioon. Päihdeaddiktiolla tarkoitetaan kemiallisen aineen käyttöä, joka voi johtaa psyykkisen ja fyysisen terveyden heikkenemiseen, kyvyttömyyteen säädellä käytettyä määrää sekä vieroitusoireisiin, jotka tulevat käytön lopettamisen jälkeen. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 2020.)

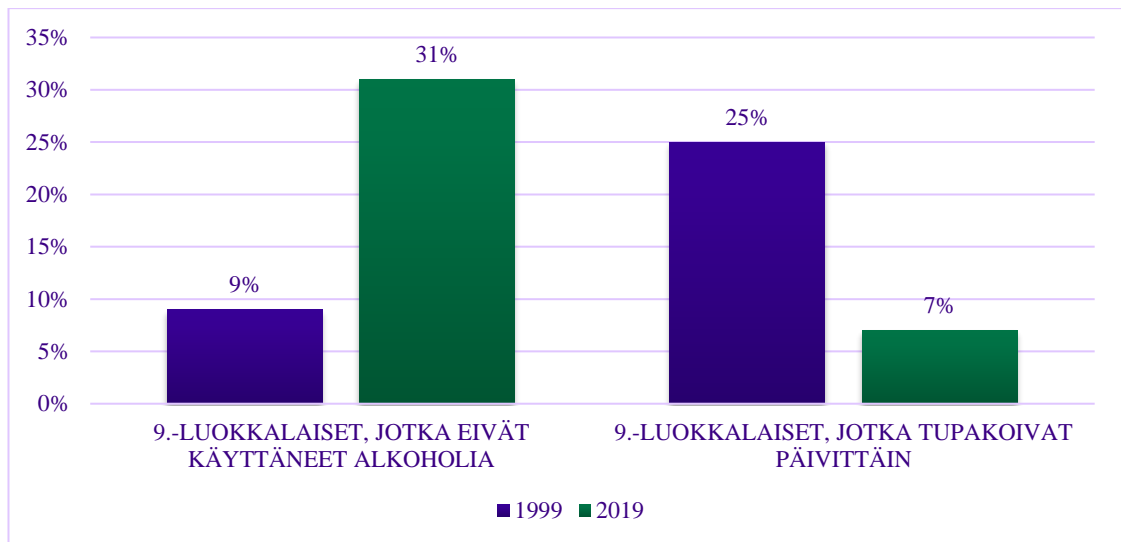
Päihdetyö pohjautuu päihdehuoltolakiin ja sen tavoitteena on vähentää sekä ehkäistä päihteiden ongelmakäyttöä ja siihen liittyviä terveydellisiä ja sosiaalisia haittoja. Päihdetyö koostuu ehkäisevästä päihdetyöstä sekä korjaavasta päihdetyöstä. Ehkäisevällä päihdetyöllä tarkoitetaan päihteistä aiheutuvien haittojen vähentämistä sekä ennaltaehkäisyä. Työn pääsääntöinen tavoite on vähentää päihdehaittoja, saatavuutta, tarjontaa sekä päihteiden kysyntää. Tavoitteena on myös asiakkaan terveyden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen. Korjaavalla päihdetyöllä tarkoitetaan puolestaan palveluita, jotka kohdistuvat jo ilmenneisiin päihdehaittoihin, ongelmakäyttöön ja päihderiippuvuuteen. Korjaavalla päihdetyöllä on lisäksi omat päihdepalvelujen laatusuosituksset, jotka ovat tulleet sosi- ja terveysministeriöltä, vuonna 2002. Korjaavaa päihdetyötä on esimerkiksi päihdehaittoihin kohdistuvat palvelut, päihderiippuvuuden hoitopalvelut sekä päihdeongelman uusiutumisen ennaltaehkäisy. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 2015.)

Laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä määrittää, että julkinen valta huolehtii lain mukaisesti päihteiden tuottamien haittojen ehkäisystä sekä yhteistyöstä eri tahojen kanssa. Laki määrittää ehkäisevän päihdetyön toiminnaksi, joka pyrkii vähentämään päihteiden käyttöä sekä siitä aiheutuneita terveydellisiä, sosiaalisia sekä yhteiskunnallisia haittoja. Ehkäisevän päihdetyön tehtävä on lisäksi

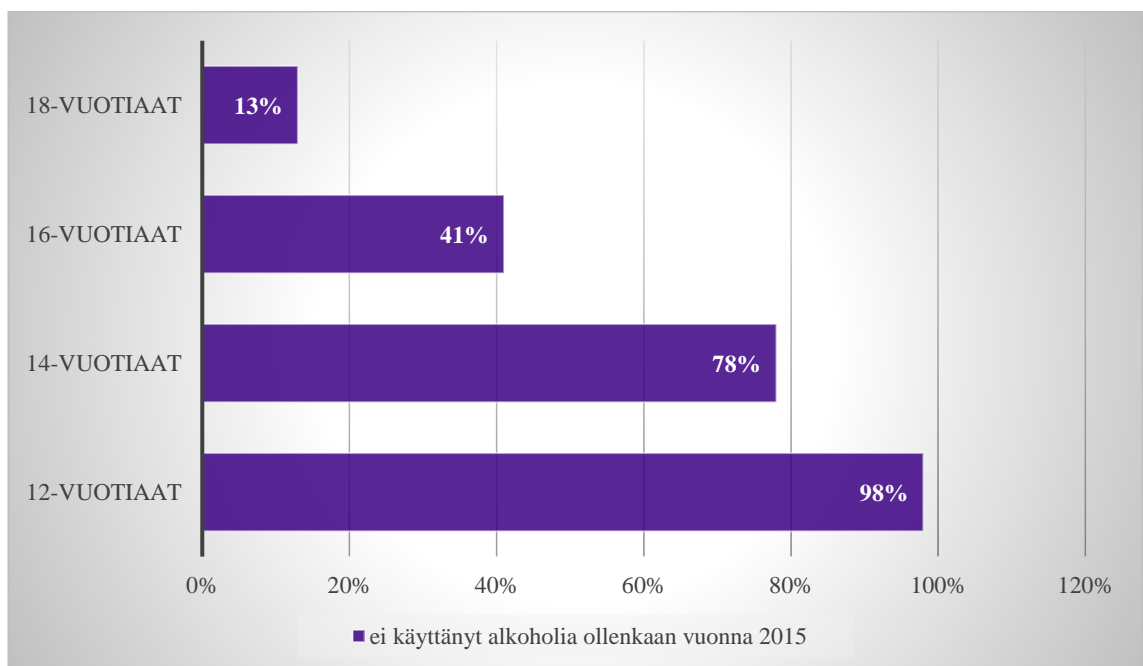
huomioida myös muille kuin itse päihteiden käyttäjille aiheutuvat haitat. Laki määrittää kuntien velvollisuudeksi huolehtia ehkäisevän päihdetyön organisoinnin sekä nimeämään ehkäisevän päihdetyön vastaavan toimielimen. Päihdehaittojen vähentämiseksi kuntien velvollisuuksiin kuuluu myös asukkaiden osallistumis- sekä vaikutusmahdollisuuksien edistäminen päihdetyön yhteydessä viranomaisyhteistyöllä, viranomaislausunnoilla ja kunnan omilla toimilla. (L 523/2015.)

Päihdehuoltolain tavoite on ehkäistä sekä vähentää päihteiden ongelmakäyttöä, sekä siitä aiheutuvia sosiaalisia sekä terveydellisiä seurauksia. Laki määrittää, että kuntien on järjestettävä päihdehuolto sisällöltään ja laajuudeltaan, kuin missäkin kunnassa esiintyvät tarpeet edellyttävät. Tämän vuoksi kunnissa voi esiintyä hyvinkin erilaisia käytäntöjä päihdehuollon toteuttamisesta. Laki määrittää päihdehuollon palvelut annettavaksi henkilöille, jolla on päihteisiin liittyviä ongelmia ja joiden perheet ja läheiset kärsivät seurauksista. (L 41/1986.)

Suomessa nuorten päihteidenkäytössä on tapahtunut muutoksia 2000-luvun alun jälkeen (Päihdelinkki, i.a.). Nuoret aloittavat alkoholin käytön myöhemmin ja päivittäinen tupakointi on vähentynyt huomattavasti nuorten keskuudessa verrattuna 2000-luvun taitteeseen. (Nuortenlinkki, i.a.) Kuvaamme näitä kuvioissa 1 ja 2. Nuuskankäyttö on kuitenkin lisääntynyt nuorten keskuudessa. 9-luokkalaisista pojista 35 % ja tytöistä 19 % oli kokeillut nuuskaa vuonna 2019. (Päihdelinkki, i.a.)

Kuvio 1. 9.-luokkalaisten alkoholi ja tupakointi tavat 2019 verrattuna 1999 (Nuortenlinkki, i.a)

Kuvio 2. Nuorten terveystapatutkimuksen tulokset nuorista, jotka eivät käyttäneet ollenkaan alkoholia vuonna 2015 (Nuortenlinkki, i.a)

Nuorten yleisimmin käyttämä huume Suomessa on kannabis ja sen kokeilut ovat yleistyneet nuorten parissa. Nuoret myös kokevat huumeiden hankkimisen helppoksi. (Päihdelinkki, i.a.) Terveiden ja hyvinvoinninlaitoksen tuottaman kyselyn mukaan vuonna 2018 kannabista oli kokeillut 15–69-vuotiaista 24 %. (Polisi, 2021). Asenteet kannabiksen käyttöä ja kokeilua kohtaan ovat löysentyneet.

Peruskoululaisista 11 %, lukiolaisista 20 % ja ammattikoululaisista 20 % hyväksyy kannabiksen käytön ikätovereiltaan. (Päihdelinkki, i.a.)

Päihderiippuvuuden syihin vaikuttavat useat eri asiat, joten täysin yksiselitteisiä syitä ei voida nimetä. On kuitenkin tunnistettu päihteidenkäytöltä suojaavia tekijöitä sekä riskitekijöitä, jotka altistavat päihteidenkäytön aloittamiselle. Suojaavilla tekijöillä pystytään vaikuttamaan riskitekijöihin. Päihteidenkäytöltä suojaavia tekijöitä ovat esimerkiksi turvallinen ja huolehtiva kasvuympäristö, kiinnittyminen harrastustoimintaan, kouluun tai ystäväpiiriin, hyvät sosiaaliset taidot ja verkostot, onnistumisen tunteet, mielihyvän kokeminen ilman päihteitä, positiivinen minäkuva sekä hyvä itsetunto. Riskitekijöitä, jotka taas altistavat päihteidenkäytölle ovat esimerkiksi kasvuiän turvattomuus sekä kriisit, muutokset elämäntilanteessa, joihin ei pysty vaikuttamaan, heikko itsetunto, ongelmat koulussa ja niiden tuomat oppimisvaikeudet, yksinäisyys, syrjäytyminen ikäryhmästä, keskeytyneet opinnot, päihteidenkäytön varhainen aloittaminen sekä luotettavien perheolosuhteiden puuttuminen. (Youth against drugs i.a.)

Nuorisotyö on tärkeässä roolissa nuorten kanssa tehtävässä ennaltaehkäisevässä päihdetyössä. Erityisesti jalkautuva nuorisotyö on avainasemassa toimiesaan nuorten omissa ympäristöissä koulupudokkaiden löytämisessä, joilla päihteidenkäyttö on yleisempää. Nuorisotyöllä on myös tärkeä rooli järjestää nuorille päihteetöntä nuorisokulttuurillista toimintaa. Tällaisten toimintojen ei tarvitse suoraan liittyä päihteidenkäyttöön, vaan toiminnot voivat olla nuorille järjestettyjä tapahtumia iltaisin ja viikonloppuisin. (Aalto ym., 2018, s. 258.)

Ehkäisevän päihdetyön yleinen tarkoitus on terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen tukemalla päihteettömiä elämäntapoja ja vähentämällä päihteiden käytöstä aiheutuvia haittoja ja päihteiden käyttöä. Useasti ehkäisevä päihdetyö kohdennetaan erityisesti nuoriin ja heidän kanssaan tehtävään työhön. Nuorten kanssa tehtävälle ehkäisevälle päihdetyölle ei kuitenkaan ole selkeää määritelmää. (Pylkkänen ym., 2009, s. 5.)

Ennaltaehkäisevä päihdetyö tukee myös terveyttä, itsevarmuutta ja edistää hyvinvointia (Ehyt ry, i.a.-a). Nuorten parissa tehtävä ehkäisevä päihdetyö on arvostettua ja sitä tehdään laajasti ympäri Suomea. Toimijakenttää voidaan kuitenkin pitää vielä melko hajanaisena ja yksittäisiä toimintoja tehdään usein pienillä resursseilla. Työntekijät, jotka tekevät työtä käytännön tasolla eivät välttämättä aina osaa hahmottaa työn laajempaa yhteiskunnallista merkitystä tai tuoda sitä riittävästi esille. Epäselväksi voi myös jäädä se, että kenen vastuulle ehkäisevä päihdetyö itseasiassa kuuluu, kuka sitä voi tehdä ja kuka työn laatua valvoo. (Pylkkänen ym., 2009, s. 5–6.)

Nuorisolan ehkäisevä päihdetyö eroaa päihdetyöstä paitsi kasvatustavoitteidensa myös painopisteiden takia. Aikuisille kohdennetussa ehkäisevässä työssä korostetaan usein esimerkiksi terveyshaittoja ja riskitekijöitä, nuorten parissa ehkäisevää päihdetyötä saatetaan tehdä puhumatta päihteistä lainkaan ja keskittymällä nuoren kokonaisvaltaisen elämänhallinnan tukemiseen ja kehittämiseen. Nuorten kanssa tehtävässä päihdetyössä myös päihdeasenteisiin pyritään vaikuttamaan kokonaisvaltaisemmin ja varhaisemmassa vaiheessa kuin aikuisten kanssa on mahdollista. (Pylkkänen ym., 2009, s. 11–13.)

Lasten ja nuorten kanssa tehtävässä työssä on myös erilaisia velvoitteita. Yksi näistä velvoitteista on lastensuojeluilmoituksen tekeminen tarvittaessa. Lastensuojeluilmoitus on aina tehtävä viipymättä, jos lapsesta on herännyt huoli. Lastensuojelun tarpeen taustalla voi olla moninaiset syyt sekä perheen että lapsen tilanteessa. Lastensuojeluilmoituksen voi tehdä kuka tahansa, mutta tietyillä ammattikunnilla ja luottamustoimessa toimivilla henkilöillä on siihen lakisääteinen velvollisuus. (Lastensuojeluilmoitus ja lastensuojeluasian vireilletulo, 2019.)

Lastensuojeluilmoitus tulee aina tehdä ensisijaisesti lapsen asuinkunnan sosiaalitoimistoon. Ilmoituksen voi tehdä puhelimitse, kirjallisella lomakkeella, käymällä paikan päällä tai joidenkin kuntien nettisivuilla. E erityisen tärkeää on huomioida, ettei lastensuojeluilmoitusta tule tehdä suojaamattomalla sähköpostilla, sillä ilmoituksen tiedot ovat arkaluontoisia. Kuntien nettisivut tarjoavat tarkemmat yhteystiedot ja ohjeet ilmoituksen tekemiselle. Mikäli tilanne on kiireellinen, etkä voi

selvittää lapsen asuinkuntaa tai kunnan lastensuojelun yhteystietoja tulee aina soittaa hätäkeskukseen. (Lastensuojeluilmoitus, 2021.)

2.2 Keinoja työskentelyyn päihteitä käyttävän nuoren kanssa

Kun selviää, että nuori käyttää mitä tahansa päihdettä, siihen tulee puuttua heti. Nuoren päihdetottumuksia tulee tarkkailla, tuleeko käytöstä jatkuvaa vai jäävätkö kokeilut satunnaisiksi. Varhaisella puuttumisella nuorten päihteidenkäyttöön on todella tärkeä rooli päihdehaittojen ehkäisyssä. Varhaiseen puuttumiseen on kiinnitettävä huomiota niin kotona, koulussa kuin vapaa-ajalla. (Aalto ym., 2018, s. 256.)

Varhaisella puuttumisella tarkoitetaan ammattilaisen huolen ilmaisua päihteidenkäytöstä sekä ratkaisujen hakemista yhdessä asiakkaan kanssa, jonka avulla tuetaan hänen toimintakykyään sekä hyvinvointia. Mitä varhaisemmassa vaiheessa päihteidenkäyttöön puututaan, sitä enemmän ammattilaisella on keinoja auttaa asiakasta ja ennaltaehkäistä pahempien ongelmien ja haasteiden syntymistä. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 2015.)

Päihteiden käyttöön viittaavia tekijöitä voi olla aluksi vaikea huomata nuoresta, sillä nuoret ovat taitavia peittelemään asioitaan. Merkkejä on kuitenkin useita, jotka voivat viitata päihteiden käyttöön. (Lehtinen ym., 2007, s. 125.) Nuoren mielialat saattavat vaihdella yllättäen, nuori voi olla ailahtelevainen sekä sulkeutunut ja nuori saattaa myös salailla menemisiään ja sitä kenen kanssa viettää aikaansa. Nuoren kaveripiiri sekä pukeutumistyyli saattaa muuttua radikaalisti, lisäksi luvattomat poissaolot opinnoista sekä huonontuneet kouluarvosanat voivat olla päihteiden käyttöön viittaava merkki. Päihteitä käyttävä nuori saattaa myös lopettaa harrastuksia ja laiminlyödä omaa hygieniaansa, myös lisääntynyt rahantarve sekä tavaroiden häviäminen voi viitata päihteidenkäyttöön. (Marttunen ym., 2013, s. 117.)

Huumeidenkäyttö voi näkyä esimerkiksi pupillien koon muuttumisena, amfetamiini suurentaa silmäteriä, kun taas heroini pienentää niitä. Huumeidenkäyttö voi lisäksi aiheuttaa silmien punoitusta, nenän vuotamista, sekä yskimistä limakalvo-ärsytyksen vuoksi. Huumeidenkäyttö voi muuttaa nuoren ruokailu- sekä nukkumistottumuksia. Nuorelle ei välttämättä maistu ruoka ja hänen painonsa saattaa laskea rajusti. Makeanhimo voi kasvaa ja jano lisääntyä suun kuivumisen vuoksi. Nuoren hallusta voi lisäksi löytyä erilaisia käyttövälineitä kuten lusikoita, piippuja sekä ruiskuja. (Valkeakoski, i.a., s. 12–13.) Nuorten kanssa on tärkeää tarkkailla näitä yleisiä varoitusmerkkejä, mutta ne eivät automaattisesti tarkoita, että nuori käyttäisi päihteitä. Tilanteen seuraaminen ja puheeksi ottaminen ovat avain asemassa tilanteen kartoituksessa. (Valkeakoski, i.a., s. 13.)

Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten perusosaamiseen kuuluu päihteiden käytön puheeksi otto. Päihteidenkäytön puheeksi otto osoittaa välittämistä sekä ammattitaitoa. (Lappalainen-Lehto ym., 2008, s. 151.) Oman päihteiden käytön ottaminen puheeksi on haastavaa iästä riippumatta. Tämän vuoksi puheeksi otto on pitkälti ammattilaisen vastuulla. Puheeksi otto vaatii työntekijältä myös rohkeutta, jotta vaikeat asiat uskalletaan ottaa esille. (Ehyt ry, i.a. -b.) Työntekijällä on oltava riittävä tietous päihdeaineista, niiden vaikutuksista, päihteidenkäyttövoista, sekä päihdekulttuurista, jotta puheeksi otto onnistuu luontevasti. Nuorten kanssa tärkeää on pystyä luomaan luottamuksellinen sekä avoin suhde. Myös työntekijän oman asenteen on oltava avoin sekä ystävällinen, jotta hyvän vuorovaikutus- ja keskusteluyhteyden luominen nuorten kanssa onnistuu. (Aalto ym, 2009, s. 23.) Puheeksi otton yhteydessä on tärkeää, että työntekijä on aidosti läsnä ja osoittaa kiinnostusta nuorta ja tämän asioita kohtaan. (Ehyt ry, i.a. -b.). Päihteidenkäyttöön liittyvissä seikoissa nuorta saattavat askarruttaa esimerkiksi, miten ne vaikuttavat fyysiseen kuntoon, ulkonäköön tai seurusteluun (Partanen ym., 2015, s. 367).

Motivoiva neuvonta on osa puheeksi ottoa ja mini-interventiota, joka alkaa heti ensitapaamisella. Neuvonnan tavoitteena on asiakkaiden itseluottamuksen vahvistaminen ja oman muutoksen aikaansaaminen motivaatiossa. Asiakkaat tulee aina kohdata yksilöinä ja tarjota heille se aika, jonka he ovat tapaamiselle varanneet. Motivoituneisuus tapaamisessa perustuu siihen, että asiakasta tuetaan

tapaamisessa ja keskitytään juuri heidän asioihinsa ja niiden käsittelyyn. Muutos etenee usein edestakaisesti. Välillä muutos menee eteenpäin, kun taas välillä palataan takaisin lähtöpisteeseen. On hyvä muistaa, että moni päihdeongelmasta kärsivä henkilö joutuu yrittämään päihteistä luopumista useammin kuin yhden kerran. Motivoivan neuvonnan perusteet sisältävät tukemista ja vahvistamista, avoimia kysymyksiä, yhteenvetoja asiakkaan kertomuksista, viestintää, kuunte-
lua, läsnäoloa, kuulemisen heijastamista sekä vilpittömästä palautteen annosta. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 2021.)

Nuoruuteen kuuluu kypsymättömyys ja hetkessä eläminen. Nuoren voi olla todella haastavaa motivoitua erilaisiin asioihin, joilla on merkitystä hänen tulevaisuudessansa, esimerkiksi 5–10 vuoden kuluttua. Nuoret eivät myöskään välttämättä ole avun suhteen kovin vastaanottavaisia. Pitää kuitenkin muistaa, että jokainen nuori on oma yksilö ja hän tarvitsevat elämäänsä rajoja. Rajojen asettaminen perustuu nuoren suojeluun, välittämiseen ja turvallisen tilan antamiseen, joka edistää nuoren kasvua. Kuria nuori ei tarvitse. Kurin on tutkittu olevan aikuisen käyttämää valtaa. (Niemelä, 2019.)

Nuoren kohtaamisessa tulee kunnioittaa nuorten itsemääräämisoikeutta ja mielipiteitä. Nuori on tärkeää kohdata kokonaisvaltaisena yksilönä, huomioiden hänen yksilölliset tarpeensa. Nuorelle tulee tarjota helposti saatavia tukimuotoja, jotta apua voidaan tarjota matalla kynnyksellä oikea aikaisesti. On tärkeää tiedostaa nuoren tarve kuulua ryhmään sekä saada ikätovereiden hyväksyntä. Nuori on tärkeää kohdata vastuullisena ja luotettavana, jotta nuori saa kasvaa ja kehittyä omana itsenään. Kohtaamisessa on tärkeää antaa nuorelle tilaa ja välttää tuomitsemista. (Niemelä, 2019.)

Nuorten kohtaamisessa on tärkeää välttää leimaamista, eli stigmaa. Stigmalla tarkoitetaan henkilöön tai hänen ominaisuuteensa tai sairauteensa liitettyä ennakkoluuloa tai leimaa, joka heikentää hänen itsetuntoaan tai aiheuttaa häpeää. Stigma syntyy usein vuorovaikutuksessa yhteisöissä ja yhteiskunnassa. Stigman tyyppejä on yhteensä neljä, jotka ovat rakenteellinen stigma, sosiaalinen stigma, koettu stigma ja assosiativinen stigma. (Ehkäisevän päihdetyön järjestöverkosto, i.a.)

Rakenteellisella stigmalla tarkoitetaan päihdeongelmasta kärsiviä henkilöitä ja heihin liittyviä syrjiviä periaatteita ja käytäntöjä, jotka näkyvät lainsäädännössä, palvelujärjestelmässä ja sen soveltamisessa. Sosiaalisella stigmalla tarkoitetaan päihdeongelmista kärsivien henkilöihin liitettyjä negatiivisia käsityksiä ja yleistyksiä. Koetulla stigmalla tarkoitetaan sitä, että päihdeongelmista kärsinyt henkilö on sisäistänyt negatiiviset näkemykset ja liittää ne jo itseensä. Assosiativisella stigmalla tarkoitetaan päihdeongelmasta kärsivien henkilöiden omaisia, muuta lähipiiriä taikka hänen kanssaan työskenteleviä ammattilaisia koskevaa stigmaa. (Ehkäisevän päihdetyön järjestöverkosto, i.a.)

Stigmaa voi vähentää esimerkiksi myönteisellä vuorovaikutuksella, ammattitaitoisella kohtaamisella ja arvostavalla kohtelulla. Lisäksi läheisten tukeminen on stigmatin vähentämisen kannalta tärkeää. (Ehkäisevän päihdetyön järjestöverkosto, i.a.) Nuoren kanssa keskustellessa on vältettävä lisäksi leimaavia termejä, jotka liittyvät nuoreen tai hänen kanssaan käsiteltyyn aiheeseen. Vältettävät termit ovat ihmisiä lokeroivia ja voivat aiheuttaa vahvoja negatiivisia tunteita sekä mielikuvia. Leimaavia termejä tulisi välttää, jotta ihmiset nähdään niiden takana omana itsenä eikä esimerkiksi huumeiden tai päihteiden käyttäjänä. Päihteisiin liittyvä leimaava termi voi olla esimerkiksi narkomaani tai huumenuori. Narkomaani sana tulisi korvata sanomalla esimerkiksi huumeita käyttävä henkilö ja huumenuori esimerkiksi päihteitä käyttävällä nuorella. (Ehkäisevän päihdetyön järjestöverkosto, 2019.)

Oleellinen osa asiakassuhteen rakentumisesta on luottamus. Ilman luottamussuhdetta on asiakastyöskentelyn aikana tapahtuva muutos hankala saavuttaa. Luottamus itsessään lisää kahden ihmisen välistä turvallisuuden tunnetta ja ennustettavuutta. Asiakkaan arvostaminen, kunnioitus ja kerrottujen asioiden salassa pitäminen, lain puitteissa, edistävät suhteen syntymistä. Luottamus ilmenee hyvässä asiakassuhteessa esimerkiksi siten, että asiakas uskaltaa jakaa henkilökohtaisia asioitaan. Epäluottamus taas voi ilmetä kontrollointina ja turvattomuutena. (Raatikainen ym., 2019, s. 127.) Asiakassuhteessa luottamussuhteen rakentumisen neljä päätekijää koostuvat kaikki työntekijän ominaisuuksista. Nämä neljä tekijää ovat työntekijän asiantuntijuus, työntekijän kyky ja halu rakentaa luottamusta, työntekijän henkilökohtaiset ominaisuudet ja vuorovaikutustaidot

sekä työntekijän neutraali innostus omaan työhön eli asennoituminen. (Raatikainen ym., 2019, s. 128.)

3 ENNALTAEHKÄISEVÄN PÄIHDETYÖN MENETELMIÄ

3.1 Sopivan menetelmän valinta

Erilaisia menetelmiä ennaltaehkäisevään päihdetyöhön on lukuisia. Menetelmää valitessa on kuitenkin tärkeä kiinnittää huomiota menetelmän näkö- ja tulokulmaan. Nuorten ja ohjaajan välinen pedagoginen suhde määrytyy pitkälti valitun menetelmän kautta. Samalla asetetaan myös nuorten toimijuuden rajat ohjauksen aikana. (Kylmäkoski ym., 2010, s. 29.)

Jotta valittu menetelmä on mahdollisimman tehokas, on tärkeä tietää nuorten sen hetkinen tietotaso. Jo suunnitteluvaiheessa on huomioitava se, mitä nämä kyseiset nuoret tietävät ennestään. Tiedon tulisi olla mahdollisimman ajankohtaista ja nuorille uutta, jottei se tunnu vanhan tiedon toistamiselta ja saarnaamiselta. Näin voidaan rakentaa menetelmähetkestä interventio yhdessä nuorten kanssa. (Kylmäkoski ym., 2010, s. 33.)

Intervention vaikuttavuus kasvaa, jos kohderyhmä itse on mukana toiminnan suunnittelussa. Sisällöllisesti on tärkeää, että mukana ovat niin lailliset, kuin laittomatkin päihteet sekä, että niitä on käsitelty samalla tavalla. On myös tutkittu, että vuorovaikutteiset menetelmät ovat vaikuttavampia kuin yhdensuuntaiset menetelmät. Yhdensuuntainen menetelmä on esimerkiksi valistuskampanja. (Soikkeli & Warsell, 2013, s. 38.)

Menetelmien ei kannata olla liian hauskoja ja kouluympäristöstä irtaannuttavia, jolloin nuorilta jää oppimiskokemus kokematta ja nuori nauttii lähinnä siitä, ettei hänen tarvinnut olla koulussa. Lisäksi kannattaa välttää asetelmaa, jossa pysytään perinteisissä koulun rooleissa, joissa nuoret ovat kuuntelijoiden roolissa, eikä aktiivisten toimijoiden roolissa. Olennaista on luoda keskustelun mahdollistava ympäristö, haastaa toiminnoilla nuoren älyä, pohtia yhdessä, soveltaa olemassa olevaa tietoa ja toimia vastavuoroisesti. (Kylmäkoski ym., 2010, s. 33–35.)

3.2 Valistuskampanjat ja elämyspedagogiset menetelmät

Valistuksen tarkoitus on erilaisten kampanjoiden sekä keskustelun kautta saada nuoret miettimään omaa suhtautumistaan päihteisiin sekä niiden käyttöön. Valistuksen tarkoituksena on luoda sen yleisöstä valistunut ilman manipulaatiota. Valistuksen pitäjän on oltava tietoinen kertomistaan asioista. Valistuksen avulla nuorille tuodaan tietous päihteiden käytön vaikutuksista ja seurauksista. Valistuskampanjat eivät yksin riitä ehkäisemään päihdehaittoja, mutta ne ovat oikein toteutettuna tärkeä osa ehkäisevää päihdetyötä. Valistus ei saa olla pelottelua tai tuottaa nuorille ahdistusta. Hyvä valistuskampanja osallistaa nuoria ja antaa heille näkökulmia ilman pakottamista tai uhkailua. (Soikkeli ym., 2015, s. 6–7, 19.)

Valistuskampanjoiden vaikuttavuutta kouluissa on tutkittu paljon. Useimmiten niillä ei ole todettu suurta merkitystä nuorten päihteiden käyttöön. Onnistuneissa kampanjoissa on kuitenkin hyväksi tunnistettuja tekijöitä, jotka ovat laaja aihepiirin käsittely, monipuoliset opetusmenetelmät, aiheeseen myöhemmin palaaminen ja, että valistuksen taustalla on vahva teorian tieto. Kansallisesti isoilla valistuskampanjoilla on suuri merkitys riskikäyttäytymisen kannalta. (Soikkeli & Warcell, 2013, s. 38.)

1990-luvulla erityisesti pinnalle nousseet päihdeputket ja erilaiset valistusreitit ovat yksiä käytetyimpiä elämyspedagogisia menetelmiä. Näissä menetelmissä korostuvat toiminnallisuus, aktiivisuus, osallisuus ja keskustelun synnyttäminen. Haasteena näissä menetelmissä on se, että valistuksen esitystapa voi olla

nuorelle liian objektiivinen ja nuoren älykkyyttä aliarvioiva. Myös usein aikuisten viestimä asenne voi välittyä nuorelle liikaa, jos sitä ei osata ottaa ennalta huomioon. (Kylmäkoski ym. 2010. 30–31.)

Elämyspedagogiset menetelmät pyrkivät vaikuttamaan ja vetoamaan kohderyhmän tunteisiin. Joskus tunteisiin vetoaminen voi tapahtua myös pelotteluin keinoin, se ei kuitenkaan ole lopputuloksen kannalta suositeltavaa. Osa päihdeputkista on huone huoneelta eteneviä näytelmänomaisia kokonaisuuksia ja osa taas etenee kohderyhmän kanssa vahvassa vuorovaikutuksessa. Vuorovaikutuksellinen näkökulma päihdeputkeen on usein vaikuttavampi kokonaisuus nuoren oppimisen kannalta. (Pohjonen, 2013.)

3.3 Toiminnalliset, luovat, tapauspohjaiset ja narratiiviset menetelmät

Toiminnalliset ja luovat menetelmät ovat pelien, leikkien ja kisailujen yhdistämistä. Keinot voivat olla myös draamallisia, musiikillisia tai esimerkiksi piirtämistä. Tärkeää on, että toiminnoista syntyy selkeä ja yhtenäinen kokonaisuus, joka nostattaa osallistujissa innostusta ja kiinnostusta. Tässä menetelmässä vältetään sitä, että yksi ihminen kertoo ja valistaa ja muut kuuntelevat. Tarkoituksena on saada nuoret itse pohtimaan ja vertailemaan näkemyksiään, tunteitaan ja mielipiteitään keskenään. Haasteeksi voi muodostua se, että nuorten oikeat näkemykset eivät välttämättä tule esille, jos nuoret pyrkivät antamaan sosiaalisesti hyväksyttävämpiä mielipiteitä. (Kylmäkoski ym., 2010, 31–32.) Tarkoituksena on, että kohderyhmä voimaantuu ilmaisun keinoin. Toiminnallisissa ja luovissa menetelmissä kokemukset, ajatukset, tunteet ja mielikuvat pääsevät konkreettiseen muotoon, joita voi olla hankala muuten sanoittaa. (Salo-Chydenius, 2017.)

Kylmäkoski ym. (2010, s. 31) yhdessä Humakin opiskelijoiden kanssa testasivat erilaisten toiminnallisten tuokioiden yhdistämistä päihdekasvatuksessa, ja nuorilta saatu palaute oli hyvin positiivista. Tällaisessa menetelmässä oppiminen tapahtuu usein nuorilta huomaamattaan, koska toiminnot ovat itsessään niin innostavia. (Kylmäkoski ym., 2010, s. 31.)

Tapauspohjaisissa ja narratiivisissa menetelmissä nuoret ratkaisevat, sanoittavat ja pohtivat tarinallisia polkuja ja kuvitteellisia ongelmatilanteita päihteidenkäytön ympärillä. Menetelmä on ongelmalähtöinen ja tapausperustainen. Tästä menetelmästä esimerkkinä on aineanimaatiokilpailu, jota Preventiimi järjesti nuorille. Ideana oli, että nuoret toteuttavat toisilleen videoita ja animaatioita perustuen esimerkiksi uutisiin. Näin saadaan esille uusia näkökulmia juuri nuorten näkökulmasta ja aiheet pysyvät ajankohtaisina ja tuoreina. (Kylmäkoski ym., 2010, s. 32.)

3.4 Verkossa tapahtuva päihdetyö

Verkossa tehtävän toiminnan tarkoituksena on tarjota toimintaa siellä, missä nuoret viettävät aikaansa. Verkossa tehtävän ehkäisevän päihdetyön merkityksellisyys on siinä, että keskustelu tapahtuu verkossa ja matalalla kynnyksellä. Monelle nuorelle voi olla myös helpompaa kirjoittaa, kuin puhua päihteistä ammattilaisen kanssa. (Ehyt ry, 2014.)

Verkossa työskentelevät ammattilaiset ovat aina sosiaalialalle koulutettuja ammattilaisia, jotka keskustelevat nuorten kanssa. Olennaista on myös, että työntekijät osaavat hyödyntää tietotekniikkaa ja reagoida eri tilanteisiin nopeasti. Verkossa tehtävä työ on hektistä, sillä aikaa ei välttämättä jää aina kauheasti vastaamiseen. Tämän vuoksi on tärkeää, että työntekijällä on riittävä tietopohja ja viesteihin voidaan reagoida mahdollisimman nopeasti. Tiedon oikeellisuus on olennaista myös siksi, että viestit voivat olla luettavissa verkossa vielä vuosienkin päästä. Verkossa tehtävää työtä on myös todella tärkeää uudistaa jatkuvasti, jotta toiminta pysyy kehittyvän maailman perässä. (Ehyt ry, 2014.)

Verkossa tehtävää päihdetyötä voi tehdä kahdella erilaisella alustalla. Ensimmäinen alusta on jo joku olemassa oleva verkkoympäristö, kuten erilaiset nuorten pelaamat pelit tai esimerkiksi pikaviestintäsovellus Discord. Toisena vaihtoehtona on luoda kokonaan oma alustansa työskentelylle. Ennalta ehkäisevässä työssä paras vaihtoehto on käyttää sellaista alustaa, jota nuoret käyttävät jo valmiiksi. Lisäksi valmiin alustan käyttö mahdollistaa kaikenlaisten nuorten

kohtaaminen taustoista riippumatta, eikä siihen silloin vaikuta se, että onko nuorella huolia tai tarvetta keskustella päihteistä. (Kylmäkoski ym., 2010, s. 183.)

Esimerkkejä päihdetyön ympärille kehitetyistä alustoista ovat Hukkaputki ja Fume oppimispelit sekä Frankly ja Lydia, jotka ovat tarinallisia pelejä. Pelit on toteutettu yhteistyössä EHYTin, A-klinikkasäätiön, Turun yliopiston ja Platonic peliyhtiön kanssa. Pelit on toteutettu niin, että ne ovat kaikki erilaisia ja soveltuvat käytettäväksi eri kohderyhmien kanssa. Tarkoitus on helpottaa puheeksi ottoa ja yleistä keskustelua päihteiden käytöstä. (Westman, 2017.)

4 HYVÄN OPPAAN TEKEMINEN

Yksi vaikuttamisen keinoista on kirjoittaminen. Tästä syystä on tärkeää, että kirjallisissa tuotoksissa on vahvat eettiset lähtökohdat. On siis noudatettava Tutkimuseettisen neuvottelulautakunnan laatimia ohjeita koskien hyvää tieteellistä käytäntöä. Ohjeiden huomioiminen koskee myös aineiston keruuta, käsittelyä ja saadun tiedon säilyttämistä. (Vilkka, 2020, s. 44.)

Opasta kirjoitettaessa on olennaista huomioida sen lukijoiden tarve ja vastata siihen. Oppaan tavoite on auttaa lukijaa oppimaan uutta. Jotta lukijoiden tarpeisiin pystyy vastaamaan, on oppaan kirjoittajan selvitettävä sen lukijoiden tämänhetkinen tietotaso. (Rentola, 2002, s. 92–97.) Hyvässä oppaassa lukija pystyy innostumaan tekstistä. Tekstin tulee olla asiallisesti kirjoitettua sekä helposti ymmärrettävää. (Hiidenmaa, 2002, s. 63.)

Opas on tehokkain silloin, kun sillä on selkeä päämäärä ja pyrkimys. Päämääränä on oltava kirjoittajalle kaikkein olennaisin asia. Kun päämäärä on selkeä, voidaan teksti rakentaa tukemaan päämäärään pääsyä. (Rentola, 1997, s. 38–39.) Oppaassa on oltava johdonmukainen rakenne. Sisältö voi olla aluksi laajempi ja sitä voi karsia oppaan kirjoituksen yhteydessä, jotta oppaaseen jää vain olennainen

tieto. Oppaaseen tulee tehdä selkeä sisällysluettelo, jotta lukija hahmottaa heti, mitä opas tulee pitämään sisällään. (Rentola, 2002, s. 99.) Oppaan luettavuutta pystyy parantamaan käyttämällä tekstissä erottelun keinoja. Erottelun keinoja ovat muun muassa, korostukset, luettelmat, tietolaatikot, sitaatit, yhteenvedot sekä mietelauseen. Tekstin ulkoisen muodon täytyy kuitenkin tukea sen ymmärrettävyyttä, joten erottelun keinot on mietittävä tarkkaan. (Jussila ym., 2006, s. 53, 101.)

Opasta kirjoittaessa annetaan usein ohjeita lukijoille. Kun annetaan ohjeita, on tärkeä käyttää käskymuotoja sekä sisäistää itse ohjattavan toiminnan tiedot ja eri vaiheet ja sitten lopulta kirjoittaa ohjeet selkeässä ja yksinkertaisessa muodossa, jotka ovat helppo lukijan hahmottaa. Tärkeää on pohtia laadittujen ohjeiden ymmärrettävyyttä lukijan näkökulmasta. Ohjeissa voi hyödyntää väliotsikoita ja kuvia, jotta kokonaisuus hahmottuu lukijalle paremmin. Myös muita visuaalisia keinoja voi hyödyntää, kuten numeroituja luetteloita. (Kotimaisten kielten keskus, i.a.)

Kun tavoitellaan luettavaa tekstiä, voidaan luettavuudella hakea joko sisällöllistä tai visuaalista luettavuutta. Sisällöllisellä luettavuudella tarkoitetaan sitä, kuinka ymmärrettävästi teksti välittää sen sisällön. Visuaalisella luettavuudella taas tarkoitetaan sitä, että pyritään helpottamaan lukijan työtä. Tähän voidaan vaikuttaa esimerkiksi kirjaintyyppin valinnalla, tekstin värillä ja taustan valinnalla. (Lammi, 2009, s. 82.)

Visuaalista luettavuutta voidaan parantaa kontrastilla, ryhmittelyllä, tasauksella ja toistolla. Ihmiset kiinnittävät luonnostaan huomioita näkemiinsä poikkeavuuksiin. Kontrastin luomisella voidaan siis parantaa esitettävän aineiston mieleen painumista. Kontrastia voidaan luoda tekstissä esimerkiksi värillä, kokoerolla tai poikkeavalla muodolla. Tekstin ryhmittely taas auttaa luokittelemaan ja järjestämään sisältöä. Tasauksella voidaan selkiyttää ja yhdistää sisältöä ja elementtejä. Näin saavutetaan lukijan silmää miellyttävä sommittelu ja antaa näin viimeistellyn vaikutelman. Toisto tarkoittaa tässä yhteydessä tietyn tunnistettavan elementin toistamista. Näin yksittäiset sivut yhdistyvät yhdeksi laajaksi kokonaisuudeksi. Toistolla saavutetaan yhtenäinen ulkoasu. (Lammi, 2009, s.111–118.)

5 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

5.1 Yhteistyökumppanin esittely

Yhteistyötahona toimii Inkoon kunnan nuorisopalvelut. Nuorisopalvelut koostuvat kahdesta nuorisotyöntekijästä, etsivästä nuorisotyöntekijästä, työpaja ohjaajasta sekä hyvinvointikoordinaattorista, joka toimii yksikön esihenkilönä. Nuorisopalvelut kuuluvat sivistys- ja hyvinvointilautakunnan toiminta-alueeseen. Toimintaa toteutetaan niin ala- kuin yläkouluissa ja toiminta on aina kaksikielistä. Iltaisin toimintaa toteutetaan jalkautuen sekä tilatoimintana. Inkoon nuorisotila unccan on nuorten keskuudessa suosittu ja siellä vietetään paljon vapaa-aikaa. (Inkoon kunta, 2021)

Lähdimme valitsemaan opinnäytetyön kohderyhmää ja toteutustapaa valitsemamme yhteistyötahon mielenkiinnon ja tarpeiden mukaisesti. Inkoon kunnan nuorisopalvelut toivat esille nuorten päihteiden käytön ja heidän tekemänsä päihdetyön, joka kaipaa uudistusta esimerkiksi oppaan muodossa. Päädyimme yhteisymmärryksessä tekemään tiiviin oppaan nuorten päihteidenkäytöstä, päihdetyön ennaltaehkäisystä sekä päihdetyöstä ja käytettävistä menetelmistä. Yhteistyökumppanimme toiveesta opas liitetään Inkoon kunnan uuteen ehkäisevän päihdetyön suunnitelmaan.

Inkoon ehkäisevän päihdetyön työryhmä on perustettu keväällä 2020. Suunnitelman on laatinut perusturvatoimen sekä sivistustoimen edustajat. Suunnitelma on myös käsitelty perusturvautakunnassa sekä sivistys- ja hyvinvointilautakunnassa 2021. Työryhmän jäsenet ovat työskennelleet yhdessä kuntalaisten kanssa. Työryhmä on huomionnut erilaisia ilmiöitä, kuten esimerkiksi kannabiksen lisääntyneen käytön nuorten keskuudessa. Ehkäisevän päihdetyön suunnitelma on jaettu kolmeen eri osa-alueeseen. Osa-alueet käsittelevät ehkäisevän päihdetyön lähtökohtaa, suunnitelmaa sekä käsittelyä. (Inkoon nuorisotoimi, henkilökohtainen tiedonanto 17.12.2021.)

5.2 Opinnäytetyön tavoitteet ja tarkoitus

Opinnäytetyömme tavoitteeksi muodostui edistää ennalta ehkäisevää päihdetyötä sekä luoda sitä tukeva opas yhteistyötahomme tarpeiden mukaisesti. Suunnittelemamme oppaan tarkoitus on olla konkreettinen työväline nuorisopalveluiden työntekijöille, sekä toimia osana tuntityöntekijöiden ja uusien työntekijöiden perehdytystä. Oppaan tarkoitus on tukea ja auttaa nuorisopalveluiden työntekijöitä ennaltaehkäisevän päihdetyön suunnittelussa ja toteutuksessa.

Oppaan tavoitteena on motivoida nuorisopalveluiden työntekijöitä kehittämään omaa työtään ennaltaehkäisevän päihdetyön parissa. Opas pyrkii myös kehittämään heidän ammattitaitoaan lisäämällä työntekijöiden tietoisuutta päihdetyöstä ja antamalla vinkkejä siihen, kuinka sitä voidaan toteuttaa ja kehittää niin, että se vastaa nuorten tarpeisiin.

5.3 Oppaan suunnittelu ja toteutus

Lähdimme suunnittelemaan opasta niin, että se tukisi Inkoon kunnan nuorisopalveluiden työntekijöitä heidän arjessansa tehtävässä ennaltaehkäisevässä päihdetyössä. Oppaan sisältöä lähdimme suunnittelemaan yhdessä yhteistyökumppanimme kanssa pidetyssä palaverissa. Tämän palaverin pohjalta loimme lopullisen sisällön eri lähdemateriaaleja hyödyntäen. Yhteistyötahomme toivoi oppaan sisältöön kuuluvan esimerkiksi päihteitä käyttävien nuorten kohtaamisen, päihteidenkäytön puheeksi oton sekä varhaisen puuttumisen. Yhteistyökumppanimme toi myös esille, että nuorten päihteiden käyttö on aiheuttanut huolta nuorisopalveluiden työntekijöissä. Tästä saimme idean, että ilmiötä on tarpeellista tutkia enemmän ja lisätä ajankohtainen tieto osaksi opasta. Päädyimme tekemään kyselyn Inkoon kunnan nuorille.

Näiden yhteistyökumppanimme toivomien aiheiden lisäksi valitsimme oppaan sisältöön myös esimerkiksi luottamussuhteen rakentamisen asiakassuhteessa, päihteiden esittelyn, stigman sekä lastensuojeluilmoituksen tekemisen. Kaikissa aihealueissa olemme ottaneet näkökulmaksi nuorten kanssa työskentelyn.

Valitsimme nämä aiheet, koska mielestämme ne ovat olennaisessa roolissa nuorten kanssa tehtävässä ennalta ehkäisevässä päihdetyössä. Rakensimme näiden aihealueiden mukaan loogisesti etenevän kokonaisuuden oppaaseen. Käytännössä esittelimme ensin päihteitä ja päihdetyötä yleisellä tasolla ja etenimme syvemmälle päihdetyön ja asiakassuhteen eri osa-alueisiin.

Oppaan ulkoasun loimme Canva-sivustolla, josta se on helposti ladattavissa ja jaettavissa yhteistyökumppanillemme. Oppaan julkaisu tapahtui sähköisessä muodossa, joten oppaan voi halutessaan myös tulostaa tai lähettää painettavaksi. Sähköisesti toteutetun oppaan etuna on, että se kulkee myös aina nuorisopalveluiden työntekijöiden mukana. Lisäksi opas on helppo lähettää sähköisesti esimerkiksi eri työyksiköille, mikäli sellaiselle on tarvetta. Oppaan nimeksi valikoitui ”Nuorisoalan ennaltaehkäisevän päihdetyön opas -Inkoon kunta 2022”. Halusimme, että oppaan nimestä käy suoraan ilmi, mitä opas pitää sisällään ja kenelle se on tarkoitettu. Valmiissa oppaassa on 33 sivua ja lähdeluettelo. Oppaamme sisältää kansilehden, sisällysluettelon, alkusanat, varsinaiset sisältösivut, lisämateriaalin, kiitossanat sekä lähdeluettelon.

Opas on jaettu eri aihealueisiin ja aihealueiden sivut eri väreihin, jotta lukijan on helpompi seurata kokonaisuutta. Pyrimme välttämään pitkiä tekstiosuuksia ja hyödyntämään sen sijaan paljon graafisia elementtejä, kuten korostuksia, luetteluita sekä erilaisia tietolaatikoita. Näin pyrimme varmistamaan sen, että opasta on miellyttävämpi lukea ja, että tietoa voi omaksua myös nopeasti arkityön ohessa. Graafisesti hyvännäköiset sivut mahdollistavat myös sivujen yksittäisen käytön esimerkiksi julisteina.

Visuaalisuuden hyödyntäminen tiedonvälityksessä perustuu Allan Paivion kaksoiskoodausteoriaan, josta ilmenee, että ihminen vastaanottaa tietoa kahden erillisen järjestelmän kautta. Käytännössä siis ihmisen havaintojärjestelmässä on kielellinen ja ei-kielellinen järjestelmä. Kielellinen järjestelmä käsittelee luetun ja kuullun tiedon ja ei-kielellinen taas vastaanottaa esimerkiksi kuvamateriaalin. (Lammi, 2009, s.124.)

Palautetta oppaan sisällöstä sekä ulkoasusta saimme yhteistyökumppaniltamme ennen valmiin oppaan julkaisua. Keskenäinen opas esiteltiin sähköisesti järjestetyssä kokouksessa, johon osallistui koko nuorisopalveluiden työyhteisö. Yhteistyökumppanillemme lähetettiin myös sähköinen linkki, jotta lähetettyyn materiaaliin oli mahdollista tutustua etukäteen. Palaute kerättiin suullisesti kokouksen yhteydessä. Palautetta oli myös mahdollista lähettää sähköpostitse kokouksen jälkeen. Yhteistyökumppanimme oli tyytyväinen oppaan sisältösiivuihin sekä ulkoasuun. Muutamia toiveita saimme tekstin sekä taustojen värien suhteen. Näiden toiveiden mukaisesti teimme oppaaseen pieniä muutoksia miellyttävän kokonaisuuden saavuttamiseksi.

Oppaan julkistamisen jälkeen palautetta kerättiin suullisella haastattelulla, joka toteutettiin sähköpostin välityksellä. Kysymykset, joita työntekijöille esitettiin haastattelussa, olivat: ”Tukiko opas ammatillista kasvuasi?”, ”Saitko oppaasta vinkkejä päihdetyöhön?”, ”Lisäisikö opas motivaatiosi kehittää yksikkösi päihdetyötä?” ja ”Koitko oppaan työtasi tukevana elementtinä?”. Saimme yhteenvedon annetuista palautteista. Yhteistyökumppanimme kertoi oppaan sisältävän monipuolisesti tietoa, joka on tuotettu selkeästi, lyhyesti ja ytimekkäästi esiteltynä. Opas tukee yksikön ajankohtaista kehitystyötä ehkäisevän päihdetyön parissa ja tulee toimimaan osana nuorisopalveluiden jokapäiväistä työskentelyä.

5.4 Kysely yläkoululaisille

Toteutimme verkossa tehtävän kyselylomakkeen saadaksemme ajankohtaista tietoa inkoolaisten nuorten päihteiden käytöstä ja päihdetietämyksestä. Kyselyn avulla pystyimme selvittämään esimerkiksi sen, kokevatko nuoret päihteiden saatavuuden helpoksi ja suhtaudutaanko huumausaineisiin myönteisemmin, kuin alkoholiin. Saatujen tuloksien avulla nuorisotyöntekijät voivat suunnitella ja kehittää paremmin tekemäänsä päihdetyötään, koska he saavat tiedon nuorten tämänhetkisistä tarpeista. Kyselyn tuloksia esitellään oppaassa, jotta niitä ei tarvitse aina erikseen nuorisopalveluiden työntekijöiden etsiä, kun haluavat niihin tutustua.

Kyselylomakkeen kysymykset suunnittelimme huolella yhdessä yhteistyökumppanimme kanssa, jotta kyselyn tulokset vastaavat varmasti heidän tarpeisiinsa. Tavoittemme oli, että kyselyyn vastaamiseen käytetään aikaa noin 5–10 minuuttia, jotta vastaajat eivät jätä vastaamista kesken pituuden vuoksi. Kyselyssä kyettiin henkilökohtaisista tiedoista ainoastaan luokka-aste, sukupuoli sekä missä koulussa opiskelee.

Kysely toteutettiin kahdessa eri yläkoulussa koulussa Lohjalla, mutta kyselyyn vastasi vain Inkoon kunnassa asuvat nuoret. Vastaajia oli yhteensä 164. Kysymyksiä oli 53 ja suurin osa niistä oli dikotomisista eli kyllä/ei ja monivalintakysymyksiä. Loput 12 kysymystä olivat avoimia kysymyksiä. Kysely oli jaettu aihealueisiin, jotka olivat: alkoholi, nikotiinituotteet, lääkkeet, kannabis, huumeet ja päihteet. Selvitimme kysymyksillä myös nuorten läheisten päihteiden käyttöä ja nuorten suhtautumista siihen. Kysely toteutettiin suomen ja ruotsin kielellä, sillä Inkoo on kaksikielinen kunta. Kysymykset ruotsin kielelle käänsi Inkoon kunnan oma kääntäjä.

Olemme koonneet kaikki kyselyn tulokset kuvioihin, paitsi avoimet kysymykset. Dikotomisten kysymysten vastaukset on ilmoitettu suorina jakaumina. Avointen kysymysten vastaukset olemme koonneet erikseen tuloksiin (Liite 3), koska niistä nuorten henkilökohtaiset ajatukset tulevat parhaiten esille.

Vastaajista 7.-luokkalaisia oli 40 %, 8.-luokkalaisia 30 % ja 9.-luokkalaisia 30 %. Poikia vastanneista oli 55 %, tyttöjä 40 % ja muita 5 %. Kyselystä selvisi, että suurin osa nuorista kokee koulussa saadun päihdekasvatuksen olevan hyvällä tasolla, sillä jokaisessa osa-alueessa vähintään 85 % koki saaneensa koulusta tarpeeksi kyseisestä aiheesta tietoa. Kysely tukee myös Suomen laajuista ilmiötä siitä, että nuorten alkoholin käyttö on vähentynyt 2000-luvun taitteesta tähän päivään, sillä Inkoossa säännöllisesti alkoholia käytti vain 3 % 7.–9.-luokkalaisista nuorista. Kyselyn tulokset tukevat myös nuorisopalveluiden työntekijöiden huolta siitä, että nuoret tietävät mistä hankkia erilaisia päihteitä. Eniten nuorilla oli tietoa alkoholin ja nikotiinituotteiden hankinnasta. (Liite 2)

Avointen kysymysten ansiosta nuorilla oli mahdollisuus kommentoida vapaasti ajatuksiaan kyselyn eri aihealueisiin. Vastaukset jakaantuivat kuitenkin sisällöltään laajasi. Osa vastaajista koki erityistä huolta itsensä tai läheisensä päihteiden käytöstä ja osa kertoi esimerkiksi toivovansa kouluihin enemmän oppitunteja ja keskusteluita päihteistä ja niiden käytöstä. Oppaaseen olemme koonneet kaikki avointen kysymysten vastaukset yhdelle sivulle, sillä koimme niiden tuovan hyvin ja vaikuttavasti nuorten ajatukset esille.

6 OPINNÄYTETYÖN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS

Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus taataan noudattamalla tutkimuseettistä ohjetta hyvästä tieteellisestä käytännöstä, joka on sovittu suomalaisessa tiedeyhteisössä. Lyhyesti puhutaan HTK-ohjeesta. Ohje pitää sisällään mallin hyvistä tieteellisistä käytännöistä, mutta vastuu sen käytännön noudattamisesta kuuluu kuitenkin ensisijaisesti opinnäytetyöntekijöille, mutta kuitenkin myös opinnäytetyön ohjaajille. Käytännössä HTK-ohje velvoittaa olemaan avoin, rehellinen, huolellinen sekä kunnioittamaan muiden tutkijoiden työtä. (Arene ry, i.a., s. 8.)

Opinnäytetyössä on noudatettu Suomen perustuslakiin pohjautuvia sosiaalialan ammattieettisiä periaatteita. Opinnäytetyöprosessia ohjaava lainsäädäntö on varsin laaja. On huomioitava EU:n tietosuoja-asetus, jonka tarkoitus on lisätä henkilötietojen käsittelyn avoimuutta ja läpinäkyvyyttä ja lisätä henkilön oikeuksia henkilötietojensa käsittelystä. Tietosuoja laki täydentää EU:n tietosuoja-asetusta. Laissa määritellään esimerkiksi se, että henkilötietojen käsittelylle on aina lainmukainen käsittelyperuste sekä, ettei erityistä henkilötietoryhmää koskevaa tietoa käsitellä. Näitä tietoja ovat esimerkiksi etninen alkuperä, poliittinen mielipide, uskonnollinen tai filosofinen vakaumus ja seksuaalinen suuntautuminen. Joissain tapauksissa näidenkin tietojen käsittely voi olla mahdollista, jos se on välttämättömyyden vuoksi. Tällöin on kuitenkin oltava erityisen tarkka rekisteröidyn ihmisen oikeuksien toteutumisesta. Muita huomioitavia lakeja ovat esimerkiksi laki sosiaalihuollon

asiakkaan asemasta ja oikeuksista, tekijänoikeuslaki ja hallintolaki. (Arene ry, i.a., s. 11–13.)

Kehittämistyöhön liittyi yhtenä osana kyselyn teettäminen yläkoululaisille. Alikäisten tietoja käsitellessä olemme olleet erityisen tarkkoja siitä, että tietosuojalain noudattaminen toteutuu. Emme esimerkiksi kysyneet vastaajilta tarkempia henkilötietoja, sillä ne eivät olleet kyselyn kannalta välttämättömiä. Emme myöskään ole luovuttaneet kyselyn yksittäisiä vastauksia ulkopuolisille tahoille. Ainoastaan kyselyn kootut tulokset ovat nähtävillä muille henkilöille.

Halusimme, että kyselyyn annetut vastaukset olisivat mahdollisimman rehellisiä, joten vastaajien anonymiteettia on suojattu myös siksi. Kerroimme tämän myös nuorille ennen kyselyn teettämistä. Emme voi kuitenkaan olla täysin varmoja, että vastaajat ovat olleet rehellisiä ja tämä täytyy huomioida tuloksia tutkiessa. Uskomme kuitenkin valtaosan vastanneen totuudenmukaisesti, sillä avoimiin kysymyksiin oli kerrottu rohkeasti henkilökohtaisia asioita ja tilanteita.

Nuorten kanssa tehtävässä ennaltaehkäisevässä päihdetyössä tulee noudattaa ehkäisevän päihdetyön eettisiä lähtökohdita (Soikkeli & Warsell, 2013, s.19). Huomioimme nämä lähtökohdat oppaan sisällössä. Olemme siis näin ollen pyrkineet edistämään nuorten kulttuurin ja arvomaailman kunnioittamista. Esimerkiksi olemme ohjanneet oppaassa lukijaa välttämään leimaavien ja syrjivien termien käyttöä. Olemme kirjottamisen yhteydessä huomioineet, että nuorten mielipiteen vapautta sekä itsemääräämisoikeutta täytyy kunnioittaa.

Tärkeänä lähtökohdana opinnäytetyössä sekä oppaassa olemme pitäneet sitä, että kirjoittamamme tieto on ajankohtaista sekä perusteltua. Tästä syystä olemme halunneet vahvistaa kirjoittamiemme tietojen oikeellisuutta käyttämällä useampaa eri lähdettä. Lähteiden luotettavuutta olemme arvioineet tekijän, julkaisijan ja julkaisutyyppin perusteella. Internet-lähteissä olemme huomioineet, että julkaisijana on tunnettu organisaatio, asiantuntijaorganisaatio, alan menestynyt ja luotettava instituutti tai yritys tai, että aineisto on tieteellisen asiantuntijatarkastuksen hyväksymä. (University of Eastern Finland, i.a.) Kirjoitamme myös opinnäytetyön tekstin itse, koska ymmärrämme plagioinnin merkityksen. Plagiointi on

toisen tekstin, kaavion, ohjelmakoodin tai kuvan esittämistä omana tuotoksenaan (Helsingin yliopisto, 2021). Tämän vuoksi olemme kiinnittäneet erityistä huomiota tekstin lähteisiin, viitteisiin ja niiden merkitsemiseen. Näin ollen olemme kunnioittaneet käytettyjä lähteitä sekä annettuja ohjeita ja luoneet tieteellisiä käytäntöjä noudattavan opinnäytetyön.

7 POHDINTA

7.1 Oppaan merkitys ennaltaehkäisevän päihdetyön kehittämisessä

Päihteistä ja niiden käytöstä puhutaan nykyään paljon ja huolta aiheuttaa erityisesti se, että yhä nuoremmat henkilöt kokeilevat huumausaineita ja muita päihkeitä. Tämä näyttäytyy myös nuorisotyöntekijöiden arjessa, jonka vuoksi ennaltaehkäisevän päihdetyön merkitys korostuu. Inkoon kunta on tiedostanut tilanteen ja aloittanut ehkäisevän päihdetyön suunnitelman luomisen, johon oppaamme liitetään. Opas on näin ollen ajankohtainen ja merkityksellinen, sillä se tarjoaa materiaalia ja ajankohtaista tietoa Inkoon kunnan nuorten tarpeista sekä päihteiden käytön tilanteesta.

Opinnäytetyön edetessä meille on korostunut, kuinka tärkeää ennaltaehkäisevässä päihdetyössä on olla tietoinen päihteistä ja niiden vaikutuksista. Nuorisopalveluiden työntekijöiden on syytä tietää mitkä tekijät suojaavat päihderiippuvuudelta, ja mitkä ovat riskitekijöitä päihderiippuvuuden syntyyn. Ennaltaehkäisevässä päihdetyössä työntekijän on osattava kohdata nuoret ammattitaitoisesti, osata rakentaa luottamussuhde, asettaa rajat toiminnalle sekä luoda toimiva vuorovaikutussuhde. Lisäksi työntekijöiden on oltava tietoisia päihdetyössä käytettävistä menetelmistä ja tunnistettava minkälaiset menetelmät sopivat mihinkin tilanteisiin ja kuinka työskentelyä voisi kehittää, jotta työn vaikuttavuus kasvaa. Tämän vuoksi olemme sisällyttäneet kaikki nämä tiedot oppaaseen.

Halusimme lisätä oppaan ajankohtaisuutta teettämämme kyselyn avulla. Kysely onnistui mielestämme kohtalaisesti. Jälkikäteen huomasimme, kyselyn vastauksia tarkasteltaessa, että olisimme voineet olla joidenkin kysymysten asettelujen kanssa tarkempia. Näin olisimme voineet saada kattavammin tuloksia. Kuitenkin saamamme tulokset vastaavat mielestämme tarpeeksi hyvin asettamiimme opinäytetyön tarpeisiin, sillä pääpaino kehittämistyössä oli oppaassa, jonne kyselyn tulokset sisällytettiin.

Kyselyn tuloksia tarkasteltaessa yllättävää oli, että jopa 35 % vastanneista tiesi mistä saisi hankittua lääkkeitä päihdekäyttöön, mutta vain 19 % tiesi mistä kannabista on mahdollista hankkia. Tämä tieto tuli meille yllätyksenä siksi, että yleisesti ottaen olemme saaneet sellaisen käsityksen esimerkiksi mediasta ja yleisestä keskustelusta sosiaalisessa mediassa, että nuorille tutuin ja käytetyin huume olisi nimenomaan kannabis. Pohdimme, onko kyseessä siis paikallinen ilmiö, että Inkoossa lääkkeitä on helpompi saada kuin muualla Suomessa? Jäämme odottamaan mielenkiinnolla vuoden 2021 valtakunnallisen päihdekyselyn tuloksia ja kuinka kyselyn tulokset mahdollisesti eroavat tekemästämme paikallisesta kyselystä.

7.2 Opinnäytetyöprosessi ja ammatillinen kasvu

Yleisesti opinnäytetöiden tavoitteena on kehittää ammatillisia valmiuksia ja kykyä soveltaa opinnäytetyöprosessin aikana saatua osaamista asiantuntijatehtävissä. Opinnäytetyö on siis osana ammatillista kasvua kohti sosionomi (AMK) koulutuksesta valmistumista. Sosionomin (AMK) kompetenssit eli osaamisvaatimukset on jaettu kuuteen osa-alueeseen. Näitä osa-alueita ovat sosiaalialan eettinen osaaminen, asiakastyön osaaminen, sosiaalialan palvelujärjestelmäosaaminen, kriittinen ja osallistava yhteiskuntaosaaminen, tutkimuksellinen kehittämis- ja innovaatio-osaaminen sekä työyhteisö-, johtamis- ja yrittäjyysosaaminen. (Diakonia ammattikorkeakoulu, i.a.-a; Diakonia ammattikorkeakoulu, i.a.-b.)

Olemme kaikki tehneet päihdetyötä sosionomiopiskelijan roolissa muutamasta kuukaudesta useampaan vuoteen. Tämän opinnäytetyön avulla pääsimme tutustumaan vielä syvemmin yhteen päihdetyön osa-alueeseen sekä kohderyhmään. Opinnäytetyön kehittämistyö on tarjonnut meille ammatillista kasvua nuorten kanssa tehtävän ennaltaehkäisevän päihdetyön aineistoon ja menetelmiin tutustumisen kautta. Olemme ymmärtäneet, kuinka tärkeässä ja isossa roolissa ennaltaehkäisevä päihdetyö on lasten ja nuorten tulevaisuutta ajatellen. Tämän vuoksi koemme opinnäytetyömme aiheen merkitykselliseksi ja hyödylliseksi omalle ja Inkoon kunnan nuorisopalveluiden työntekijöiden ammatilliselle kasvulle. Koemme, että opinnäytetyöprosessi on antanut meille myös hyvät valmiudet työskennellä esimerkiksi lastensuojelunyksiköissä, kouluissa tai nuorisotoimissa.

Opinnäytetyössä sekä oppaassa meitä haastoi aineiston rajaaminen, sillä oppaaseen olisi voinut sisällyttää tietoa enemmänkin. Pohdimme kuitenkin tarkastamista asioista yhteistyökumppanimme hyötyisi eniten. Oppaan sisältö rakentui vahvasti opinnäytetyötä varten keräämämme aineiston pohjalta. Tämän vuoksi halusimme panostaa erityisesti tiedonhakuun ja aineiston keruuseen, sillä koimme, että se oli yksi olennaisimmista tekijöistä, jotta oppaasta saatiin laadukas ja tarkoituksen mukainen. Koimme myös kyselylomakkeen teettämisen olevan tärkeä ja hyvä osa opinnäytetyömme sekä oppaamme sisältöä. Tätä arvosti myös erityisesti yhteistyökumppanimme.

Asettamiemme tavoitteet toteutuivat hyvin, koska yhteistyökumppanimme oli oppaaseen tyytyväinen. Yhteistyökumppanimme oli jo ensimmäisen oppaan katselukierroksen jälkeen mielissään valituista sisällöistä sekä ulkonäöstä, eikä näin ollen korjauksia tarvinnut juurikaan tehdä. Uskomme, että tämä on hyvän ja onnistuneen kommunikaation tulos meidän ja yhteistyökumppanimme välillä.

Ryhmätöyönä tehty opinnäytetyö on pitkä prosessi, joka vaatii ryhmältä hyviä kommunikaatiotaitoja, työtaakan jakamista ja jokaisen ryhmänjäsenen vahvuuksien tunnistamista ja hyödyntämistä. Mielestämme olemme näitä ominaisuuksia pystyneet hyödyntämään onnistuneesti ja keskinäinen yhteistyö on ollut sujuvaa. Olemme siis toimineet hyvässä yhteistyössä koko prosessin ajan. Olemme

pystyneet antamaan rakentavaa palautetta toisten työskentelystä ja keskustelleet asioista avoimesti. Tehtävien jako oli selkeä ja kaikki tiesivät omat roolinsa ja vastuualueensa. Kun pääsimme työskentelyssä kunnolla alkuun, opinnäytetyön sekä oppaan tekeminen on ollut sujuvaa ja se on edistynyt vauhdilla.

7.3 Ennaltaehkäisevän päihdetyön kehittäminen tulevaisuudessa

Tekemämme opas on hyvä lähtökohta päihdetyön edistämiseksi koko kunnan toimintaa ajatellen. Tulevaisuudessa ehkäisevän päihdetyön oppaita voisi suunnitella esimerkiksi aikuissosiaalityöhön ja vanhuspalveluille. Alun perin opas on suunniteltu nuorisotyötä ajatellen, mutta myös opettajat ja oppilaiden vanhemmat voisivat hyödyntää opasta.

Ennaltaehkäisevän päihdetyön edistäminen Inkoon kunnassa on asia, jota tulee aktiivisesti kehittää myös tulevaisuudessa. Panostamalla riittävästi päihdetyöhön pystytään vaikuttamaan koko kunnan hyvinvointiin. Nuorten päihteiden käytön näkyessä yhä enemmän nuorisotyöntekijöiden arjessa, on tärkeää, että työntekijöiden ammattitaitoa kehitetään ja edistetään jatkuvasti esimerkiksi aihetta koskevilla koulutuksilla sekä työpajoilla, joissa yhdessä nuorten kanssa suunnitellaan ennaltaehkäiseviä menetelmiä päihdetyöhön. Nuorten osallisuus toiminnan suunnittelussa on aidosti tärkeää vaikuttavuuden ja oikea-aikaisuuden näkökulmista.

Kyselylomakkeessa kysyimme nuorilta huolesta, jota läheisten tai oma päihteiden käyttö heille aiheuttaa. Moni pelkäsi esimerkiksi läheisen menettämistä tai pysyvästi sairastumista. On aiheellista pohtia pitäisikö päihdetyöhön lisätä tunteiden ja erityisesti huolen käsittelyä ja hallintaa sekä opettaa nuorille, että mistä he voivat saada apua huolensa käsittelyyn.

LÄHTEET

- Aalto, M., Alho, H. & Niemelä, S. (2018). *Huume- ja lääkeriippuvuudet*. Kustannus Oy Duodecim.
- Aalto, M., Bäckmand, H., Haravuori, H., Lönnqvist, J., Marttunen, M., Melartin, T., Partanen, A., Seppä, K., Suomalainen, L., Suokas, J., Suvisaari, J., Viertiö, S., & Vuorilehto, M. (2009). *Mielenterveys ja päihdeongelmien varhainen tunnistaminen*. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Saatavilla 11.12.2021 <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/80082/8c520a2b-6ed1-4789-bc9b-8597c85121ee.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Arene ry. (i.a.). *Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset*. Saatavilla 14.8.2021. https://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2020/AMMATTIKORKEAKOULUJEN%20OPINN%C3%84YTET%C3%96IDEN%20EETTISET%20SUOSITUKSET%202020.pdf?_t=1578480382
- Diakonia ammattikorkeakoulu. (i.a.-a). *Osaamisvaatimukset: Sosionomi (AMK)*. Saatavilla 31.1.2022 <https://www.diak.fi/opiskelu/opiskelijanpolku/opintojen-suorittaminen/arviointi/osaamisvaatimukset-sosionomi/>
- Diakonia ammattikorkeakoulu. (i.a.-b). *Opinnäytetyö*. Saatavilla 31.1.2022 <https://www.diak.fi/opinnaytetyo/>
- Egutkina, A., & Mattila, S. (2020). *Huumetragedian tiedot tarkentuneet: Nuoret kuolivat muualla, mutta olivat kotoisin Inkoosta – traagisessa illanvietossa useita “erittäin huonossa kunnossa”*. <https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/huumetragedian-tiedot-tarkentuneet-nuoret-kuolivat-muualla-mutta-olivat-kotoisin-inkoosta-traagisessa-illanvietossa-useita-hengenvaarassa/7811236#gs.iz621e>
- Ehkäisevän päihdetyön järjestöverkosto. (6.11.2019). *Artikkeli päihdeitä käyttävän ihmisen haastattelu*. <https://www.ept-verkosto.fi/blog-post/artikkeli-paihteita-kayttavan-ihmisen-haastattelu-muistana/>
- Ehkäisevän päihdetyön järjestöverkosto. (i.a.) *Stigma ehkäisevässä päihdetyössä, mistä on oikeastaan kysymys*. Saatavilla 22.11.2021

- <https://www.ept-verkosto.fi/blog-post/stigma-ehkaisevassa-paihde-tyossa-mista-on-oikeastaan-kysymys/>
- Ehyt ry. (19.02.2014). *Ehkäisevää päihdetyötä verkossa*. Saatavilla 22.11.2021 <https://ehyt.fi/uutishuone/blogit/verkkopedagogit-kertovat-ehkaisevaa-paihde-tyota-verkossa/>
- Ehyt ry. (i.a. -a). *Vad är förebyggande rusmedelsarbete*. Saatavilla 21.11.2021 <https://ehyt.fi/sv/fakta-om-rusmedel-och-spelande/vad-ar-forebyggande-rusmedelsarbete/>
- Ehyt ry. (i.a. -b). *Ehkäisevä päihdetyö nuorisotyössä [esite]*. Saatavilla 22.11.2021 <https://ehyt.fi/wp-content/uploads/2020/09/ept-nuorisotyossa-verkkoon-s.pdf>
- Helsingin yliopisto. (09.12.2021). *Mitä ovat vilppi ja plagiointi*. Saatavilla 31.01.2021 <https://studies.helsinki.fi/ohjeet/artikkeli/mita-ovat-vilppi-ja-plagiointi>
- Hiidenmaa, P., Jussila, R., & Nissinen A. (2006). *Hyvä kirja*. Suomen tietokirjailijat.
- Inkoon kunta. (10.11.2021). *Nuoret*. Saatavilla 08.12.2021 https://www.inkoo.fi/palvelut/kulttuuri_ja_vapaa-aika/nuorisopalvelut/unccan
- Jussila, R., Ojanen, E., Enwald, L., Tuominen, T. & Ojala, J. (2006). *Tieto kirjaksi*. Kansanvalistusseura.
- Kotimaisten kielten keskus. (i.a.). *Ohjeita ohjeiden tekijöille*. Saatavilla 26.1.2022 https://www.kotus.fi/ohjeet/hyvan_virkakielen_ohjeita/ohjeita_ohjeiden_tekijoille
- Kylmäkoski, M., Pylkkänen, S., & Viitanen, R. (2010). *Yhteisöllisiä näkökulmia nuorten ehkäisevään päihdetyöhön*. Humanistinen ammattikorkeakoulu.
- L 41/1986. Päihdehuoltolaki 17.01.1986/41. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1986/19860041>
- L 523/2015. Laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä 24.04.2015/523. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2015/20150523>
- Lammi, O. (2009). *Vaikuta visuaalisesti! Laadi selkeä esitys*. WSOYpro OY.
- Lappalainen-Lehto, R., Romu, M. & Taskinen, M. (2008). *Haasteena päihteeet: Ammatillisen päihdetyön perusteita*. WSOY Oppimateriaalit.

- Lastensuojeluilmoitus ja lastensuojeluasian vireilletulo. (12.09.2019). *Teoksessa Lastensuojelun käsikirja*. Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/lastensuojeluilmoitus-ja-lastensuojeluasian-vireilletulo>
- Lastensuojeluilmoitus. (9.7.2021). *Teoksessa Lastensuojelun käsikirja*. Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/lastensuojeluilmoitus-ja-lastensuojeluasian-vireilletulo/lastensuojeluilmoitus>
- Lehtinen, T., Laune, M. & Lehtinen, I. (2007). *Mikä mättää? : murrosiän muutokset kotona ja koulussa*. Edita.
- Marttunen, M., Huurre, T., Strandholm, T., & Viialainen, R. (toim.). (2013). *Opas nuorten parissa työskenteleville aikuisille*. Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/110484/THL_OPA025_2013.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Niemelä, E. (07.03.2019). *Nuoren päihdehoidon erityispiirteet. [PowerPointdiat]*. https://bin.yhdistysvain.fi/1587734/jeWps4FYiMGO40fXTHXt0RWZGz/Niemel%C3%A4_Nuoren%20p%C3%A4ihdehoidon%20erityispiirteet.pdf
- Nuortenlinkki. (i.a). *Nuorten juomatavat Suomessa*. Saatavilla 17.11.2021 <https://nuortenlinkki.fi/tietopiste/tietoartikkelit/alkoholi/nuorten-juomatavat-suomessa>
- Partanen, A., Holmberg, J., Inkinen, M., Kurki, M. & Salo-Chydenius, S. (2015). *Päihdehoitotyö* (1. p.). Sanoma Pro.
- Pohjonen, P. (08.10.2013). *Laatua putkeen! – Mitä jokaisen päihdeputken suunnittelijan tulee tietää ehkäisevästä huumetyöstä*. Youth Against Drugs Ry. Saatavilla 22.11.2021 <https://yad.fi/blogiartikkeli/laatua-putkeen-mita-jokaisen-paihdeputken-suunnittelijan-tulee-tietaa-ehkaisevasta-huumetyosta/>
- Poliisi. (8.3.2021). *Poliisi on huolestunut lasten ja nuorten huumeiden käytön kasvusta*. <https://poliisi.fi/-/poliisi-on-huolestunut-lasten-ja-nuorten-huumeiden-kayton-kasvusta>

- Pylkkänen, S., Viitanen, R., & Vuohelainen, E. (2009). *Mitä on nuorisolan ehkäisevä päihdetyö? Laadukkaan päihdekasvatuksen tukimateriaali*. Preventiimi.. <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/43252/978-952-456-092-4.pdf?sequence=1>
- Päihdelinkki. (i.a). *Asiaa nuorten päihdeidenkäytöstä*. Saatavilla. 17.11.2021 <https://paihdelinkki.fi/fi/tietopankki/vanhemmille/kunkotona-puhutaan-paihteista/asiaa-nuorten-paihteidenkaytosta>
- Raatikainen, E., Rahikka, A., Saarnio, T., & Vepsä, P. (2019). *Ammattina sosionomi*. (3. uudp.) Sanoma Pro Oy.
- Rentola, M. (1997). *Kirjoita hyvin*. Tammi.
- Rentola, M. (2002). *Kirjoita hyvin: Ilmaise itseäsi, tavoita lukijasi*. (2. uud. laitos.). Tammi.
- Salo-Chydenius, S. (05.12.2017). *Toiminnalliset ja luovat menetelmät*. Päihdelinkki. Saatavilla 22.11.2021 <https://paihdelinkki.fi/fi/tietopankki/tietoiskut/paihdeuon-menetelmat-ja-koulutus/toiminnalliset-ja-luovat-menetelmat>
- Soikkeli, M., & Warsell, L. (toim.). (2013). *Laatutähteä kiertämässä – Ehkäisevän päihdetyön laatukäsikirja*. Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/104420/KID2013_021_verkkojulkaisu.pdf?sequence=1
- Soikkeli, M., Salasuo, M., Puuronen, A., & Piispa, M. (2015). *Se toimii sittenkin*. Nuorisotutkimusseura. [Verkkojulkaisu]. Saatavilla 22.11.2021 https://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/se_toimii_sittenkin.pdf
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (15.12.2020). *Keskeiset käsitteet*. Saatavilla 22.11.2021 <https://thl.fi/fi/web/alkoholi-tupakka-ja-riippuvuudet/ehkaiseva-paihdeuon/mita-ehkaiseva-paihdeuon-keskeiset-kasitteet>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (18.02.2021). *Motivoiva neuvonta*. Saatavilla 22.11.2021 <https://thl.fi/fi/web/alkoholi-tupakka-ja-riippuvuudet/ehkaiseva-paihdeuon/alkoholinkayton-puheeksiotto-ja-mini-interventio/1-motivoiva-neuvonta>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (21.12.2015). *Päihdeongelmaisten palvelut*. Saatavilla 22.11.2021 <https://thl.fi/fi/web/alkoholi-tupakka-ja-riippuvuudet/paihdehoito/paihdeongelmaisten-palvelut>

- University of Eastern Finland. (i.a). *Onko lähde luotettava?* Saatavilla 30.1.2022
<https://blogs.uef.fi/tiedonhaku-terveydenedistaminen/onko-lahde-luotettava/>
- Valkeakoski. (i.a.). *Lasten ja nuorten päihitteettömyyden tukeminen. [Toimintamalli]*. Saatavilla. 17.11.2021 http://nuortenkoski.fi/wordpress/wp-content/uploads/2018/05/Lasten_ja_nuorten_paihteettomyyden_tukeminen_toimintamalli.pdf
- Vilkkä, H. (2020). *Akateemisen lukemisen ja kirjoittamisen opas*. PS-kustannus.
- Westman, M. (01.11.2017). Päihteet puheeksi pelaamalla! <https://ehyt.fi/uutishuone/blogit/paihteet-puheeksi-pelaamalla/>
- Youth Against Drugs ry. (i.a). *Altistavia ja suojaavia tekijöitä*. Saatavilla 18.11.2021 <https://yad.fi/huumetietoa/riippuvuus-ja-toipuminen/altistavia-ja-suojaavia-tekijoita/>

LIITE 1. Kyselylomake suomeksi

Kysely Jänefeltin yläkoululaisille

 Pakolliset kentät merkitään asteriskilla (*) ja ne tulee täyttää lomakkeen lähettämiseksi.

1. LUOKKA, JOTA KÄYT *

7

8

9

2. SUKUPUOLI *

POIKA

TYTTÖ

MUU

ALKOHOLI

3. Koetko, että olet saanut tarpeeksi tietoa alkoholin
haittavaikutuksista? *

KYLLÄ

EI

4. Jos vastasit Ei, niin millaista tietoa kaipaisit?

5. Oletko maistanut alkoholia? *

- KYLLÄ
 EI

6. Oletko koskaan ollut humalassa? *

- KYLLÄ
 EI

7. Tiedätkö mistä ja keneltä saat alkoholia? *

- KYLLÄ
 EI

8. Käyttävätkö ystäväsi alkoholia? *

- KYLLÄ
 EI

9. Käytätkö alkoholia säännöllisesti? *

- KYLLÄ

EI

10. Oletko huolissasi itsesi tai jonkun läheisesi alkoholin käytöstä? *

KYLLÄ

EI

11. Jos vastasit kyllä, niin millaista huolta Sinulla on herännyt?

NIKOTIINITUOTTEET

12. Koetko, että olet saanut tarpeeksi tietoa nikotiinin haittavaikutuksista? *

KYLLÄ

EI

13. Jos vastasit ei, niin millaista tietoa kaipaisit?

14. Oletko käyttänyt nuuskaa tai tupakkaa? *

KYLLÄ

EI

15. Käytätkö nikotiinituotteita säännöllisesti? *

KYLLÄ

EI

16. Tiedätkö keneltä voit ostaa nikotiinituotteita? *

KYLLÄ

EI

17. Oletko huolissasi sinun tai jonkun läheisesti nikotiinin käytöstä? *

Kyllä

EI

18. Jos vastasit kyllä, niin millaista huolta sinulla on herännyt?

LÄÄKKEET

19. Koetko, että olet saanut tarpeeksi tietoa lääkkeiden väärinkäytön haittavaikutuksista? *

KYLLÄ

EI

20. Jos vastasit ei, niin millaista tietoa kaipaisit?

21. Oletko käyttänyt lääkkeitä päihtymistä varten? *

KYLLÄ

EI

22. Käyttävätkö ystäväsi lääkkeitä päihtymiseen? *

KYLLÄ

EI

23. Tiedätkö mistä ja keneltä saat lääkkeitä? *

KYLLÄ

EI

24. Oletko huolissasi itsesi tai jonkun läheisesi lääkkeiden käytöstä *

KYLLÄ

EI

25. Jos vastasit kyllä, niin millaista huolta sinulla on herännyt?

KANNABIS

26. Koetko, että olet saanut tarpeeksi tietoa kannabiksen haittavaikutuksista? *

- KYLLÄ
 EI

27. Jos vastasit ei, niin millaista tietoa kaipaisit?

28. Oletko kokeillut kannabista? *

- KYLLÄ
 EI

29. Tiedätkö mistä saat ostettua kannabista? *

- KYLLÄ
 EI

30. Koetko, että kannabiksen käyttö on turvallisempaa kuin alkoholin? *

KYLLÄ

EI

31. Käytätkö kannabista säännöllisesti? *

KYLLÄ

EI

32. Oletko huolissasi itsesi tai jonkun läheisesi kannabiksen käytöstä? *

KYLLÄ

EI

33. Jos vastasit kyllä, niin millaista huolta sinulla on herännyt?

MUUT HUUMAUSAINHEET

34. Koetko, että olet saanut tarpeeksi tietoa huumeaineiden haittavaikutuksista? *

- KYLLÄ
 EI

35. Jos vastasit ei, niin millaista tietoa kaipaisit?

36. Oletko kokeillut huumausaineita? *

- KYLLÄ
 EI

37. Tiedätkö mistä saat ostettua huumausaineita? *

- KYLLÄ
 EI

38. Koetko, että huumausaineiden käyttö on turvallisempaa, kun alkoholin? *

- KYLLÄ
 EI

39. Käytätkö huumausaineita säännöllisesti? *

- KYLLÄ
 EI

40. Koetko, että huumausaineisiin suhtaudutaan nykyään positiivisemmin kuin ennen? *

- KYLLÄ
 EI

41. Oletko huolissasi itsesi tai jonkun läheisesi huumausaineiden käytöstä? *

- KYLLÄ
 EI

42. Jos vastasit kyllä, niin millaista huolta on herännyt?

YSTÄVÄT

43. Kuinka moni ystäväsi on kokeillut joskus päihteitä? *

- Ei yksikään
 Alle viisi ystävää

Useampi, kuin viisi ystävää

44. Kuinka moni ystäväsi käyttää säännöllisesti päihteitä? *

- Ei yksikään
- Alle viisi ystävää
- Yli viisi ystävää

45. Koetko, että päihteisiin suhtaudutaan ystäväpiirissäsi myönteisesti?

*

- KYLLÄ
- EI

46. Jos vastasit kyllä, niin millaista myönteinen suhtautuminen on?

PERHE

47. Onko perheessäsi keskusteltu päihteiden käytöstä? *

- KYLLÄ
- EI

48. Käyttääkö kukaan perheenjäsenesi päihteitä? *

KYLLÄ

EI

49. Oletko koskaan ollut huolissasi perheenjäsenesi päihteiden käytöstä? *

KYLLÄ

EI

50. Jos vastasit kyllä, niin millaista huolta

KOULU

51.

Koetko, että koulussasi on keskusteltu riittävästi päihteistä ja niiden käytöstä? *

KYLLÄ

EI

52. Haluaisitko, että koulussasi keskusteltaisiin päihteistä ja niiden käytöstä enemmän? *

- KYLLÄ
- EI

53. Jos vastasit kyllä, niin millaista keskustelua kaipaisit ja mistä aiheista?

LIITE 2. Kyselylomake ruotsiksi

Frågeformulär för elever i Källhagens skola

 Pakolliset kentät merkitään asteriskilla (*) ja ne tulee täyttää lomakkeen lähettämiseksi.

1. Din klass *

7

8

9

2. Kön *

MAN

KVINNA

ANNAN

ALKOHOL

3. Upplever du att du fått tillräcklig information om alkoholens skadeverkningar? *

JA

NEJ

4. Om du svarade Nej, hurudan information önskar du få?

5. Har du smakat på alkohol? *

- JA
 NEJ

6. Har du någonsin varit berusad? *

- JA
 NEJ

7. Vet du varifrån och av vem du kan få tag på alkohol? *

- JA
 NEJ

8. Använder dina vänner alkohol? *

- JA
 NEJ

9. Använder du alkohol regelbundet? *

- JA

NEJ

10. Är du orolig över ditt eget eller en närståendes alkoholbruk? *

JA

NEJ

11. Om du svarade Ja, hurudan oro har väckts?

NIKOTINPRODUKTER

12. Upplever du att du fått tillräcklig information om nikotinets skadeverkningar? *

JA

NEJ

13. Om du svarade Nej, hurudan information önskar du få?

14. Har du använt snus eller tobak? *

- JA
 NEJ

15. Använder du regelbundet? *

- JA
 NEJ

16. Vet du av vem du kan köpa nikotinprodukter? *

- JA
 NEJ

17. Är du orolig över ditt eget eller en närståendes bruk av nikotinprodukter? *

- JA
 NEJ

18. Om du svarade Ja, hurudan oro har väckts?

LÄKEMEDEL

19. Upplever du att du fått tillräcklig information om skadeverkningar

av läkemedelsmissbruk? *

- JA
 NEJ

20. Om du svarade Nej, hurudan information önskar du få?

21. Har du använt läkemedel i berusningssyfte? *

- JA
 NEJ

22. Använder dina vänner läkemedel i berusningssyfte? *

- JA
 NEJ

23. Vet du varifrån och av vem du kan få tag på läkemedel? *

- JA
 NEJ

24. Är du orolig över ditt eget eller en närståendes bruk av läkemedel?

*

JA

NEJ

25. Om du svarade Ja, hurudan oro har väckts?

CANNABIS

26. Upplever du att du fått tillräcklig information om cannabis skadeverkningar? *

JA

NEJ

27. Om du svarade Nej, hurudan information önskar du få?

28. Har du provat cannabis? *

JA

NEJ

29. Vet du varifrån du kan få tag på cannabis? *

- JA
 NEJ

30. Upplever du att cannabisbruk är tryggare än alkoholbruk? *

- JA
 NEJ

31. Använder du cannabis regelbundet?

*

- JA
 NEJ

32. Är du orolig över ditt eget eller en närståendes bruk av cannabis? *

- JA
 NEJ

33. Om du svarade Ja, hurudan oro har väckts?

ANNAN NARKOTIKA

34. Upplever du att du fått tillräcklig information om skadeverkningar av droger? *

- JA
 NEJ

35. Om du svarade Nej, hurudan information önskar du få?

36. Har du provat droger? *

- JA
 NEJ

37. Vet du var du kan få tag på droger? *

- JA
 NEJ

38. Upplever du att droganvändning är tryggare än alkoholbruk? *

- JA
 NEJ

39. Använder du droger regelbundet? *

- JA
 NEJ

40. Upplever du att den allmänna inställningen till droger är mer positiv än förut? *

- JA
 NEJ

41. Är du orolig över ditt eget eller en närståendes drogbruk? *

- JA
 NEJ

42. Om du svarade Ja, hurudan oro har väckts?

VÄNNER

43. Hur många av dina vänner har någon gång provat rusmedel? *

- INGEN
 FÄRRE ÄN 5 VÄNNER
 FLER ÄN 5 VÄNNER

44. Hur många av dina vänner använder regelbundet rusmedel? *

- INGEN
 FÄRRE ÄN 5 VÄNNER
 FLER ÄN 5 VÄNNER

45. Upplever du att inställningen till rusmedel är positiv i din vänskrets?

*

- JA
 NEJ

46. Om du svarade ja, hurudan är den positiva inställningen?

FAMILJ

47. Har användning av rusmedel diskuterats inom din familj? *

- JA
 NEJ

48. Använder någon i din familj rusmedel? *

- JA
 NEJ

49. Har du någonsin varit orolig över en familjemedlems rusmedelsbruk? *

JA

NEJ

50. Om du svarade ja, hurudan oro har väckts?

SKOLAN

51. Upplever du att rusmedel och dess användning har diskuterats tillräckligt i din skola? *

JA

NEJ

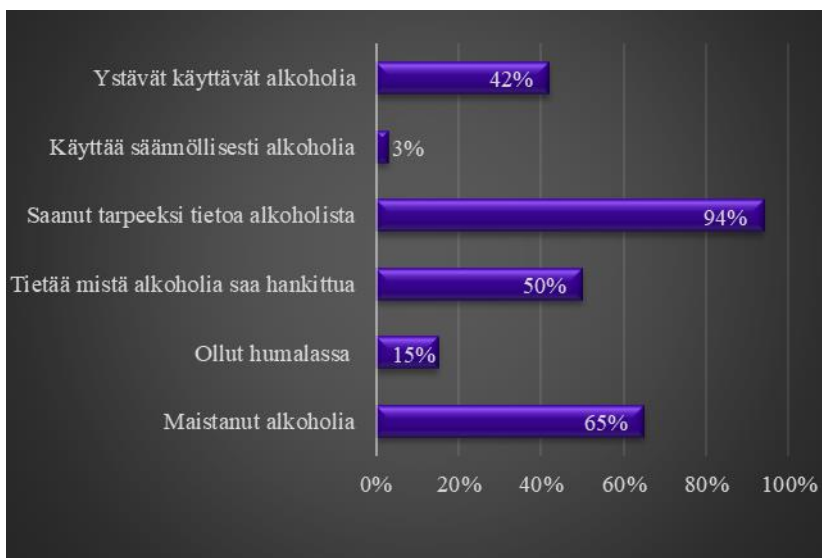
52. Önskar du att rusmedel och dess bruk skulle diskuteras mer i din skola? *

JA

NEJ

53. Om du svarade ja, hurudan diskussion saknar du och om vilka ämnen?

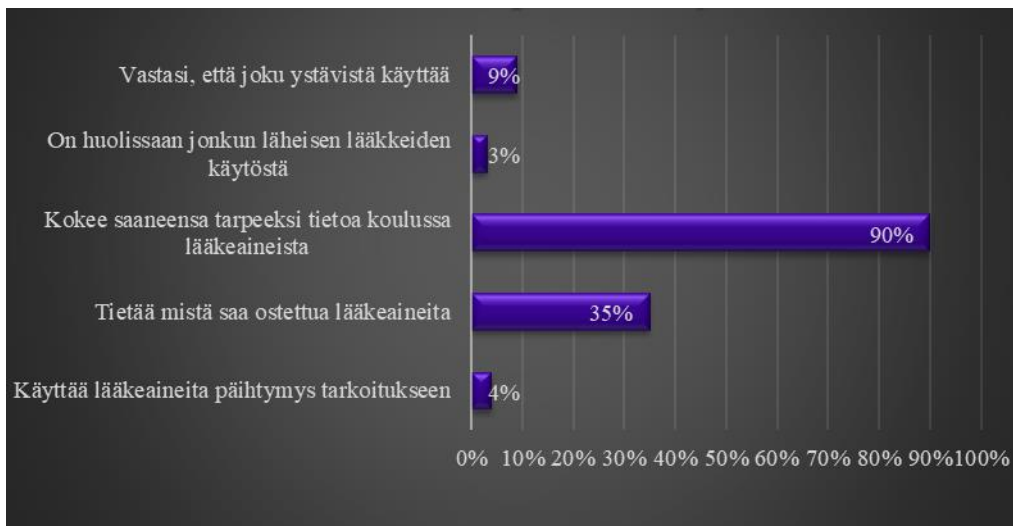
LIITE 3. Kyselyn tulokset

Kuvio 1. Alkoholi osion vastaukset

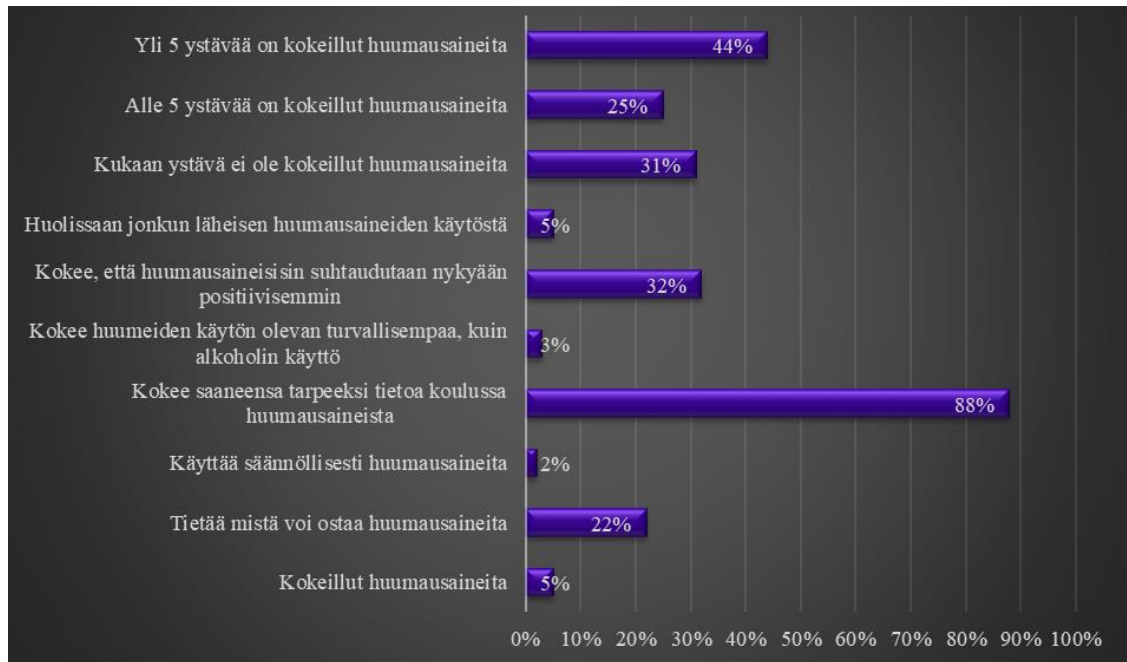
Kuvio 2. Nikotiini osion vastaukset

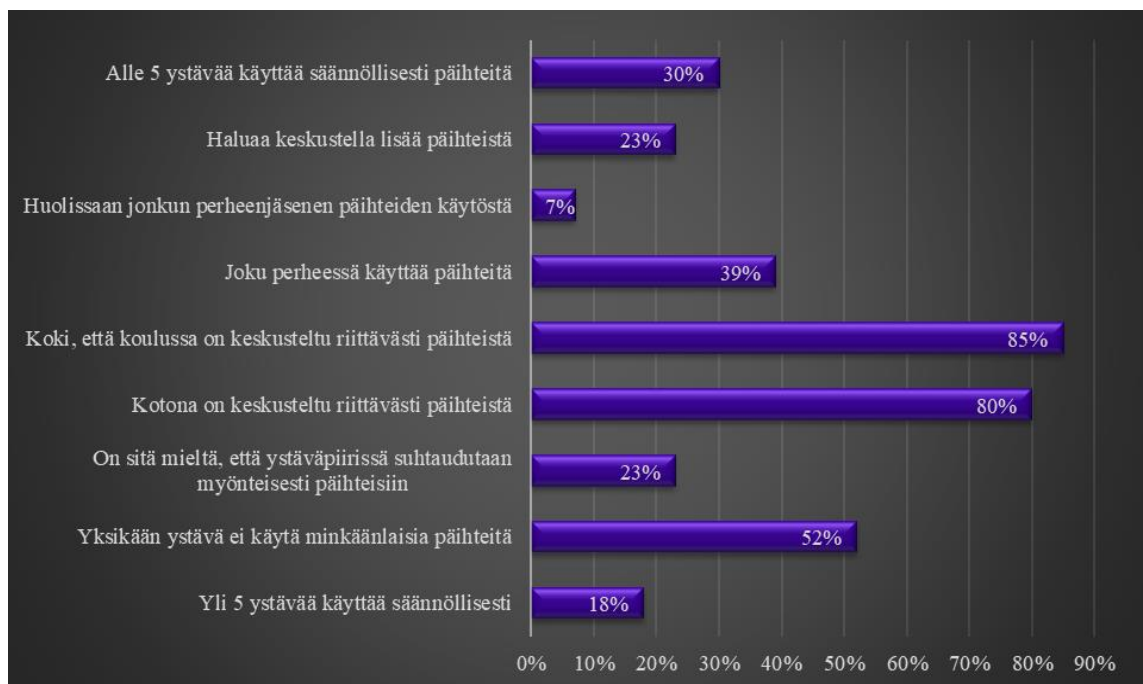
Kuvio 3. Lääke osion vastaukset

Kuvio 4. Kannabis osion vastaukset

Kuvio 5. Huumeiden osion vastaukset

Kuvio 6. Päihde osion vastaukset

Millaista huolta sinulla on herännyt itsesi tai jonkun läheisesi alkoholin käytöstä?

- ”Että niille tapahtuisi jotain.”
- ”Terveys heikkenee.”
- ”Minun äidillä kerran tapahtui yksi asia, jota en nyt kerro, mutta silloin olin hyvin huolissani.”
- ”En halua, että heistä tulee alkoholisteja.”
- ”Että he satuttaisivat itseänsä, kun ovat päihtyneinä tai joutuvat vaaralliseen tilanteeseen.”
- ”Olen vain huolissani heistä.”
- ”Voi tulla riippuvaiseksi tai kipeäksi.”
- ”Itsemurha ajatuksia.”
- ”Henkilö juo aivan liian paljon.”
- ”Itsetuhoisia ajatuksia.”
- ”Että joku heistä saisi itsetuhoisia ajatuksia.”
- ”Alkoholimyrkytys.”

Millaista huolta sinulla on herännyt sinun tai jonkun läheisesi nikotiinin käytöstä?

- ”Minun isäni polttaa.”
- ”En halua, että he saavat syöpää.”
- ”Että minä tulen riippuvaiseksi.”
- ”Että joku kuolee.”
- ”Henkilö käyttää liian paljon.”
- ”Ystäväni on polttanut useita vuosia.”

Millaista tietoa kaipaisit lääkkeiden väärinkäytön haittavaikutuksista?

- ”Että mitkä ovat vaikutukset elimistöön?”
- ”Informaatiota.”
- ”Mitä voi tapahtua, jos ottaa lääkettä liian paljon?”

Millaista huolta sinulla on herännyt itsesi tai jonkun läheisen lääkkeiden väärinkäytöstä?

- ”Että hän saa yliannostuksen.”
- ”Pelottaa, että hän kuolee.”

Millaista tietoa kaipaisit kannabiksen haittavaikutuksista?

- ”Millaiselta se näyttää?”
- ”Vaikutuksia elimistöön.”
- ”Mitä on kannabis ja millä lailla se on haitallista?”

Millaista huolta sinulla on herännyt itsesi tai läheisesi kannabiksen käytöstä?

- ”Että läheiseni menee psykoosiin.”

Millaista tietoa kaipaisit huumausaineiden haittavaikutuksista?

- ”Koulussa ei kerrota.”
- ”Vaikutukset kehoon, elimistöön ja mielenterveyteen.”
- ”En tiedä, minä välitän kaikista.”

Millaista huolta sinulla on herännyt itsesi tai jonkun läheisesi huumausaineiden käytöstä?

- ”Että verisuoni tukkeutuu, jos piikittää liikaa.”
- ”Että joku kuolee.”

Koetko, että ystäväpiirissäsi suhtaudutaan päihteisiin myönteisesti? Millaista suhtautuminen on?

- ”Sellanen ok käytä vaan.”
- ”Ketään ei tuomita päihteiden käytön takia.”
- ”Sitä, että se on huono asia.”
- ”Ei välitä niin paljoa.”
- ”Se on coolia.”
- ”Enemmän avointa keskustelua.”
- ”Huumeita ja päihteitä käytetään avoimesti. Ja niitä tarjotaan minulle ja muille, vaikka he tietävät, etten käytä päihteitä.”

Minkälaista huolta sinulla on herännyt perheenjäseniesi päihteiden käytöstä?

- ”Että ne verisuonet menee tukkoon ja pilvestä psykoosiin. En asu kyseisen henkilön luona.”
- ”Tupakan käytöstä olen huolissani.”

Haluaisitko, että koulussasi keskusteltaisiin päihteistä ja niiden käytöstä enemmän. Millaista keskustelua kaipaisit ja mistä aiheista?

- ”Vapaata keskustelua oppilaiden ja opettajien kanssa.”
- ”Kaikesta yleisesti.”
- ”Aiheesta oppitunteja kouluun.”
- ”Että joku, joka on käyttänyt tulisi puhumaan asiasta.”
- ”Kaikesta, liian moni käyttää päihteitä.”
- ”Sähkötupakasta.”
- ”Päihteistä, esimerkiksi yliannostuksesta.”
- ”Huumeista, kokaiinista.”
- ”Ei mitään erityistä, mutta toivoisin keskustelua.”